

Q GVP01 5105

H: 8.4
W: 5.5

ఆంధ్రప్రదేశ్ హిష్టరీ కాంగ్రెస్ 37వ వార్షిక మహాసభ

నాల్గవ విభాగం-“స్థానిక చరిత్రలు” సదస్సు

ప్రాచీన కృష్ణాతీరం - మరో చూపు

అధ్యక్షోపన్యాసం

డా. జి వి పూర్ణచందు, B.A.M.S.

ప్రధాన కార్యదర్శి, కృష్ణాజిల్లా రచయితల సంఘం

5 మరియు 6 జనవరి, 2013

శ్రీ మండలి వెంకట కృష్ణారావు బోధనా కళాశాల

గాంధీక్షేత్రం, అవనిగడ్డ-521 1

ప్రాచీన కృష్ణాతీరం - మరో చూపు

ప్రపంచ నాగరికతలన్నీ ఆహారోత్పత్తిని ప్రారంభించాక, వస్తుమార్పిడి విధానం అవలంబించ సాగారు. బట్టలు కొనాలని ఒకరనుకొంటే, నగలు కొనాలని వేరొకరు అనుకోవచ్చు. ఒక నగకు ఇన్ని బట్టలు అనేది ఒక ధర. ఒక బట్టకు ఇంత ధాన్యం అనేది ఇంకొక ధర. ఒకటి ఇచ్చి ఇంకొకటి పుచ్చు కోవటం ఒక సంస్కృతి. తక్కువ ఇచ్చి ఎక్కువ పుచ్చుకో గలిగితే, వాణిజ్య వేత్తలు ధనికులవుతారు. ఉత్పాదకులు వారికి వాణిజ్య సాధనాలవుతారు.

వ్యాపార ప్రయోజనాలే లేకపోతే ఓడలు కట్టుకొని, కడలిని దాటి ఏ ఆస్తికా నుంచో ఇక్కడికి గానీ, ఇక్కడి నుంచి మరెక్కడికో గానీ కదలాల్సిన అగత్యం మనిషికి లేదు. పొట్టకూటి కోసమో, పశువుల మేత కోసమో పచ్చిక బీళ్ళు వెదుక్కొంటూ పోయే స్థితినుంచి మానవుడు స్థిర జీవితానికి ఎదిగిన తరువాత లాభాల వేటలో పడ్డాడు. మిగులు ఉత్పత్తి సాధించిన వారి లోంచి కొందరు వాణిజ్య వేత్తలుగా ఎదగటం ఈ నాటికీ మనం చూస్తున్న సత్యమే! ఇతర ప్రాంతాలకు తరలి పోవటం, ఇతర ప్రాంతీయులను ఆకర్షించటం అనే రెండు ప్రయోజనాలను కృష్ణాతీరం 3,000 ఏళ్ళ క్రితమే సాధించింది.

వాణిజ్య బంధాలనేవి మామూలు మానవ సంబంధాల కన్నా భిన్నంగా ఉంటాయి. “విపులాచప్పధ్వ”సూక్తి వాణిజ్యవేత్తకు బాగా వర్తిస్తుంది. ప్రపంచంలోని అనేక జాతులతో బంధాలు అనేక సామాజిక పరిణామాలకు తెరదీస్తాయి. ఒకరి వలన ఒకరు ప్రభావితులౌతూ, ఒకరి నొకరు ప్రభావితం చేస్తూ నాగరికత విశ్వవ్యాప్తి కావటానికి వాణిజ్యరంగం ఒక ఆలంబనం అవుతుంది.

అవతలి వారి అవసరాలను గమనించి అందుకు తగ్గట్టుగా వ్యవహరించటం వాణిజ్యంలో ప్రాథమిక లక్షణం. తన దగ్గరున్న దాన్నే అమ్ముకోవాలనుకునే వాడికన్నా, కొనుగోలుదారుడికి కావలసిన దాన్ని తెచ్చి అమ్మేవాడు, దాని ఉత్పాదకుడూ కూడా లాభాలు ఆర్జిస్తారు. తెలుగు వారికి 3,000 ఏళ్ళ క్రితమే ఈ మార్కెటింగ్ దృష్టి అలవడింది.

తొలి ఓడ రేవులుగా ప్రసిద్ధి చెందిన కృష్ణాతీరంలో కోడూరు, ఘంటసాల రేవులు వాణిజ్య స్థావరాలుగా ఎదిగాయి. వాణిజ్య స్థావరాలు పెరుగుతున్న కొద్దీ వాణిజ్య రహదారులు ఏర్పడ సాగాయి. అన్నీ సమకూరే కొద్దీ అనేక ప్రాంతాల నుండి అనేక భాషా సంస్కృతులకు చెందిన ప్రజలెందరో చేరసాగారు. అందువలన జనసాంద్రత ఇక్కడ పెరగసాగింది.

అప్పటికే ఇక్కడ ఉన్న వారెవరు...? ముందు వచ్చిన వారెవరు...? మధ్యలో చేరిందెవరు...? ఇవి మరో కోణంలోంచి సమాధానాలు వెదకవలసిన ప్రశ్నలు!

రాతియుగాలలో కృష్ణాతీరం

నాగరికత పరిణామక్రమంలో వివిధ దశలలో వివిధ స్థాయిలలో జీవించిన ప్రజల పురావస్తు ఆధారాలు కృష్ణాజిల్లాలో అనేక చోట్ల దొరికాయి. నందిగామ పరిసరాలలో బోడవాడ, జస్తేపల్లి, జగ్గయ్యపేట, ముక్త్యాల, పోలంపల్లి, కోకిరేని, రావిరాల ప్రాంతాలలో పాత రాతియుగం నాటి మానవులు దృఢమైన రాతితో చెక్కుకున్న ఆయుధాలు పనిముట్లు అనేకం దొరికాయి.

దొనబండ, కానుకొల్లు, కేసరపల్లి మొదలైన చోట్ల కొత్తరాతి యుగం స్థావరాలు కనిపించాయి. మొగల్రాజపురం కొండగుహల దగ్గర, ఇంద్రకీలాద్రి అక్కన్నమాదన్న గుహల దగ్గర కూడా అనేక పురావస్తు ఆధారాలు దొరికాయి. లోపల నల్లగా, బయట ఎర్రగా ఉండే కుండల (black and red ware) కులు కనిపించాయి.

దీన్నిబట్టి, నాణ్యమైన రాళ్ళు (quartz stones) దొరికే పర్వతాల దగ్గర పీఠభూమి ప్రాంతాలలో ఆనాటి మానవులు ఎక్కువగా నివసించినట్లు అర్థం అవుతోంది. స్వయంకృషితో రాణించాలనే తపన వారిలో ఉన్నదని కూడా మనం గమనించవచ్చు. కొండ దిగువ ప్రాంతాలలో పంటలు పండించు కొంటున్నప్పుడు కొండలు, గుట్టల మీద నుంచి శత్రువుల రాకను దూరం నుండే గమనించటానికి అనువు కాబట్టి, కొండల దగ్గరే ఆనాటి మానవులు నివసించి ఉంటారు.

“ఒక ప్రాంతం వారి ఆచారాలు, కట్టుబాట్లు, భాష, కళలు మొదలయినవి వేరు వేరు ప్రాంతాలకు వ్యాప్తి చెందటం చేత ఉత్తర, దక్షిణ భారత దేశాల సంస్కృతుల మధ్య అడ్డుగోడలు కూలిపోయి భాషా సాంస్కృతిక మిశ్రమాలు జరిగాయి. సామాజిక, సాంస్కృతిక,

ఆర్థిక, రాజకీయ రంగాలలో పెనుమార్పులను తెచ్చింది లోహయుగం...” అంటారు డా. వి. వి. కృష్ణశాస్త్రి.

“మరణించిన వ్యక్తి దేహాన్ని నేలలో పాతి పెట్టి, మూడు పెద్ద రాళ్ళు తెచ్చి ఆ సమాధిపైన పొయ్యి గూడు ఆకారంలో నిలిపేవాళ్లు. వీటిని చరిత్ర పరిభాషలో కైరన్లంటారు. వీటి కోసం వాడిన పొడవైన పెద్ద రాళ్ళను బట్టి, ఈ యుగాన్ని పెద్దరాతి యుగం లేదా బృహత్ శిలా యుగం అన్నారు. ఈ సమాధులను స్థానికంగా రాక్షసగూళ్ళు అనీ, వీరగూళ్ళు, వీరకల్లులని కూడా పిలిచే వారు. వీరవాసరం, వీరులపాడు, వీరవల్లి లాంటి ఊళ్ళ పేర్లు దీన్ని బట్టి ఏర్పడి ఉండవచ్చు.

కొన్ని పెద్ద రాతిఫలకాల మీద అతి సుందరంగా ముక్తాఫలం వంటి వ్రాతలతో బ్రాహ్మీ లిపిలో కొన్ని లఘుశాసనాలున్నాయి. ఈ శాసనాలలో ఒక దాని మీద “దిచ్చుచెరువుశ్రీ” మరొక దాని మీద ‘రతి విలాసశ్రీ’ లాంటి పేర్లు కనిపించాయి. వీటిలో దిచ్చు అనే మాటకు జూదరి అని అర్థం. చెరువు అనే పదం తెలుగు చెరువే! క్రీ.శ.నాల్గవ శతాబ్ది నాటి తెలుగుపదంగా దీన్ని గ్రహించాలి. డోర్నకల్లు, బేగంపేట, మౌలాళీ, మధిర, చింతకానీ మొదలైన స్థావరాలలో కూడా ఈ కైరన్ సమాధులు కనిపించాయి.

కొందరు చరిత్రకారులు ఇవి సిథియన్ల సమాధుల మాదిరి ఉన్నాయని అభిప్రాయ పడ్డారు. ఈ సమాధుల్లో దొరికిన కుండల మీద గుర్తులు, సింధూ లిపిని పోలి ఉన్నాయని కూడా కొందరు పేర్కొన్నారు. వాటిలో దొరికిన రాతి పనిముట్లు కనీసం 3,000 ఏళ్ళ నాటివి కావచ్చు.

ఈ పెద్దరాతి యుగంలోనే తెలుగు నేల మీద ఇనుమును కరిగించి ఆయుధాలు, పనిముట్లు, ఇతర ఉపకరణాలూ తయారు చేయటం నేర్పారు కాబట్టి, లోహయుగం అనికూడా అంటారు-అని వివరించారు, డా.వి వి కృష్ణశాస్త్రి (‘కృష్ణజిల్లాలో లోహయుగ సంస్కృతి’, కృష్ణజిల్లా సర్వస్వం, కృ.జి.ర. సం ప్రచురణ-2008).

బర్రెలు పెరిగిన నేల

దక్షిణాదిలో రాతి యుగం నుంచీ వ్యవసాయం పశుపోషణ కలగలసిన వ్యవస్థ నడిచింది. అప్పటికి దొరికిన ధాన్యాలు, అవి పండటానికి కావలసిన వాతావరణ పరిస్థితులు, వనరుల అందుబాటు, అడవి మొక్కలుగా ఉన్న వాటిని మచ్చికగా పెంచి, ఆహార యోగ్యం

చేయటానికి తగిన పరిజ్ఞానం ఇవన్నీ లోహ యుగంలో ఆహారోత్పత్తికి తెలుగు గ్రామీణ సంస్కృతికి మూలమైన అంశాలు.

చరిత్ర పూర్వ యుగంలో మహేంద్రగిరి (శ్రీకాకుళం) నుంచి గోదావరి వరకూ విస్తరించిన తూర్పుకనుమలలో గేదెలు విస్తృతంగా ఉండేవి. అందుకనే కావచ్చు కృష్ణా, గుంటూరు, పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాల ప్రాంతాన్ని మాహిష మండలంగా పిలిచారు. ఖారవేల్లుడు తాను కలిగ-మాహిషక రాజ్యాధీశుడిగా చెప్పుకున్నాడు. దీన్ని బట్టి కలిగ, మాహిషక రాజ్యాలు ఇరుగు పొరుగు రాజ్యాలని తేలుతోంది. మాహిషక రాజ్యం కళింగ సరిహద్దుల లోనిదే! దీనికి కృష్ణాతీరం కేంద్రంగా ఉండేది.

గేదె, బర్రె అత్యంత ప్రాచీన తెలుగు పదాలు. మధ్య ద్రావిడ భాషా మూల (Central Proto Dravidian)రూపాలలో “గేదె” శబ్దం, దక్షిణ ద్రావిడ భాషా (Southern Proto Dravidian)రూపాలలో ఎనుము, ఎరుమాయి కనిపిస్తాయి.

దక్షిణాపధానికి దగ్గరగా ఉన్న నెల్లూరు, చిత్తూరు మొదలైన తెలుగు ప్రాంతాలలో కూడా గేదెలను ఈ పేర్లతోనే పిలిచేవారు. గేదెలకు గల ఈ ఎరుము పేరుని బట్టి ఈ పర్వత శ్రేణుల్ని ఎర్రమల లేదా ఎర్రకొండ అని పిలిచారు. తమిళ సంగమ సాహిత్యంలో ఎరుమాయిగా ఇవి కనిపిస్తాయి. ఎనమదల(ఎనుము+ తల), ఎంబుదల, ఎనమందుల ఊళ్ళ పేర్లు ఏర్పడ్డాయి. ఆ రోజుల్లో తెలుగు నేలంతా గేదెలు మాత్రమే ఉండేవని కూడా అనటానికి వీల్లేదు. పెద్ద మూపురం కలిగిన ఎద్దులు ఆనాడు దక్షిణ తీరంలో కూడా ఉండేవి. అమరావతి స్థూప త్రవ్వకాలలో దొరికిన ఒంగోలు గిత్త ఆకారంలోని పెద్ద మూపురం కలిగిన ఎద్దు శిల్పం ఇందుకు సాక్ష్యం.

తూర్పు కనుమల్ని ఎర్రమలాయ్ లేదా ఎర్రకొండలని అంటారు. ఎర్రయ్య, ఎర్రాప్రగ్గడ పేర్లతో వ్యక్తులు ప్రసిద్ధి చెందారు. యెర్నేని లాంటి ఇంటి పేర్లు కూడా ఇలానే ఏర్పడ్డాయని ఆచార్య సుందర రామశాస్త్రి వ్రాశారు(The history of Krishna District in the Ancier and middle agepub: Krishna District Writers Assn.).

కృష్ణాజిల్లాలో వివిధ భాషల సంలీనం

తెలుగువారి ప్రస్థానం ఒక రోజు మొదలై, ఒక రోజున ముగిసింది కాదు. కొన్ని వేల ఏళ్ళు ఒక ప్రాంతం నుండి మరొక ప్రాంతానికి కదలి పోతూ చివరకు ఇక్కడ చేరిన అనేక

గణాల ప్రజలు, అప్పటికే ఇక్కడున్న ప్రజలతో కలిసి పోయి ఏర్పడిన సంతక, సంకీర్ణ, సమ్మిశ్రిత సంస్కృతి తెలుగు సంస్కృతిగా రూపుకట్టుకొంది.

ఆనాడు వివిధ తెగల ప్రజలు తెలుగు నేలనే ఎంచుకొని తరలి రావటానికి ఇక్కడి ప్రకృతి సంపద, నీటి వనరులు, అతిచలి-అతివేడి కాని సమశీతోష్ణ స్థితి, సురక్షిత ఇవన్నీకారణం అయి ఉంటాయి. జీవన పోరాటంలో వేట దొరికితేనే బ్రతుకనే స్థితి ఈ నేలమీద లేదు. కడుపు నింపుకోవటానికి కావలసిన ప్రకృతి వనరులు ఇక్కడ ఉన్నాయి.

అంతర్జాతీయ చరిత్రవేత్తలు లింగ్విస్టిక్ ఆర్కియాలజీ అనే కొత్త భాషాచారిత్రక శాస్త్రాన్ని ప్రమాణం చేసుకొని, చరిత్ర పునర్నిర్మాణానికి ఎన్నో నూతన ప్రతిపాదనలు చేస్తున్నారు. ఆఫ్రికన్ భాషలకు మూలభాషను పునర్నిర్మించారు. వాటి మూలభాషను ఫ్రోటో ఆఫ్రో ఏసియాటిక్ భాషగా పిలిచారు. ఆసియాలో సజీవంగా ఉన్న అనేక ద్రావిడ భాషల్లో చాలా ఆఫ్రికన్ పదాలు కనబడుతున్నాయి. అందుకనే ఆఫ్రికన్ భాషలన్నింటినీ కలిపి, ఆఫ్రో ఏసియాటిక్ భాషా కుటుంబాన్ని ఏర్పరచారు.

క్రీ.పూ.2,000 ఏళ్ళ నాటికి ఆర్యుల రాక జరిగిందనుకొంటే, ద్రావిడులు, ముండా జాతి ప్రజలూ ఈ నేలపైన సుస్థిర జీవితం ప్రారంభించారని ఎక్కువమంది చరిత్రకారుల అభిప్రాయం. లాంగల=నాగలి, హాల=నాగలి, కుద్దాల=పలుగు, ఖల=కల్లము, ఉలూఖల=రోలు, శూర్ప=చేట, పల్లె=చిన్నగ్రామం-లాంటి ఋగ్వేదంలో వ్యావసాయక పదాలను ఈ ద్రావిడ, ముండా భాషల నుంచే స్వీకరించారని ఎఫ్.బీ.జే. క్విపర్, మైకేల్ విట్జెల్ సోపపత్తికంగా నిరూపించారు. ఆర్యులు ద్రావిడ, ముండా ప్రజలనుంచే వ్యవసాయాన్ని నేర్చారనటానికి ఇవి సాక్ష్యం ఇస్తున్నాయి. ఆర్యులకన్నా ముందే ద్రావిడులు సాధించిన వ్యావసాయక, వైజ్ఞానిక ప్రగతిని లింగ్విస్టిక్ ఆర్కియాలజీ ప్రాతిపదికగా నిరూపణ చేస్తున్నారు.

ఇతర ప్రత్యక్ష ప్రమాణాలు లభ్యం కానప్పుడు అనుమాన ప్రమాణాన్ని ఆశ్రయించాలని తర్కశాస్త్రం చెప్తుంది. ఎక్కడ పొగ ఉన్నదో అక్కడ అగ్ని ఉన్నదని ఊహించినట్టే, తెలుగు నేల పైన వివిధ జాతుల వ్యాపనానికి కారణాలను కూడా ఒక నిర్మాణాత్మక ఊహ ఆధారంగా వెదక వలసి ఉంటుంది.

ద్రావిడ గణాలు ఆఫ్రికన్ నైలూ నదీ తీరం నుంచీ, ఆంధ్రగణాలు యమునా నదీతీరం నుంచీ కృష్ణా తీరానికి వచ్చి, ఇక్కడ యక్ష, నాగ, గరుడాది ప్రజలతో సంలీనమై విశిష్ట, సంపన్న, సంలీన సంస్కృతి ఏర్పడిందనేది నూతన పరిశోధనలకు ఒక ఆలంబన!

భాషా సంపన్నమైన, నాగరికతా సంపన్నమైన జాతిగా తెలుగువారు ఎదగటానికి తెలుగు భాషీయులనే కీర్తిని ద్రావిడులందిస్తే, ఆంధ్రప్రజలనే కీర్తిని ఆంధ్రగణాలు అందించారు. యక్ష, నాగ, గరుడ తదితరులు వారితో మమేక మయ్యారని దీని సారాంశం.

ఆఫ్రికన్ జాతులు నైలూ తీరం నుండి తూర్పు సముద్రం మీదుగా కృష్ణా, గోదావరి మధ్య ప్రాంతాలలో స్థిరపడి, సింధునాగరికత వరకూ వ్యాపించి ఉంటారనీ, సింధునాగరికత పరిణత దశలో ప్రధాన పాత్ర పోషించి ఉంటారనీ ఈ అంతర్జాతీయ చరిత్ర వేత్తల తాజా పరిశోధనలు తేల్చి చెబున్నాయి.

ద్రావిడ ప్రజల తొలి నివాసం

తెలుగు, మరాఠీ, మరికొన్ని ఇతర భాషల వ్యావసాయిక పదజాలాన్ని ఆధారం చేసుకొని క్రీ. పూ. 2,500 నాటికే తెలుగు నేల మీద పూర్వ ద్రావిడ భాష ప్రారంభం అయి ఉంటుందని ప్రొఫెసర్ సి సౌత్'వర్త్ (Professor Emeritus of South Asian Linguistics, University of Pennsylvania, the First Historian who identified the early presence of the proto Dravidian Culture) అంశాన్ని మనం ఇక్కడ తప్పని సరిగా అధ్యయనం చేయాలి.

దక్షిణ, మధ్య భారత దేశీయ ప్రాంతాలలో, ముఖ్యంగా దిగువ గోదావరి, కృష్ణా పరీవాహక ప్రాంతాలలో దక్షిణ భారత దేశపు కొత్త రాతి యుగ సంస్కృతి ప్రారంభం అయ్యిందని సౌత్'వర్త్ అంచనా వేశారు. దీనిని గుల్బర్గా, రాయచూరు, బళ్ళారి, కర్నూలు జిల్లాలలో దొరికిన పురావస్తు ఆధారాలు ఋజువు చేస్తున్నాయని అన్నారు.

తూర్పున కృష్ణా-గోదావరి ముఖద్వారాల నుండీ, పడమట ధార్వార్ వరకూ ఈ తొలి ద్రావిడ సంస్కృతి నడిచిందని చెబుతూ, ఈ ప్రాంతంలో ఆ సమయానికి మరొక భాషా కూటమికి చెందిన ప్రజల ఉనికి ఏదీ దొరకనందు వలన తెలుగు నేల మీద కొత్త రాతి యుగం సంస్కృతిని తొలి ద్రావిడ సంస్కృతిగా భావించ వలసిన అవసరం ఉన్నదని, వీళ్ళు

సెంట్రల్ ఆసియా లేదా పశ్చిమ దేశాల నుండి కృష్ణా గోదావరి ముఖద్వారాల లోంచి ప్రవేశించి ఉంటారనీ సాత్'వర్త్ ప్రతిపాదించారు..

నైలూ తీరం నుండి బయల్దేరి వచ్చిన ప్రజల ద్వారా ద్రావిడ భాషావతరణం తెలుగు నేల కేంద్రంగా జరిగి ఉంటుందని తొలిసారిగా ఒక నిర్మాణాత్మక ఉహను ప్రపంచానికి అందించిన పరిశోధకుడు ఈ సాత్'వర్త్ గారే! బెర్నార్డ్ సార్జెంట్, సి.వి. డయోప్ లాంటి పరిశోధకులు ఈ వాదానికి ఉపిరి పోశారు. ద్రావిడులు ఇక్కడ పుట్టిన వాళ్లు కాదనీ, వారి మూలస్థానం ఆఫ్రికా అనీ నిరూపిస్తూ, ద్రావిడులకు, నల్ల ఆఫ్రికన్లకూ భాషా సంస్కృతుల పరంగా గల సంబంధాలను విశ్లేషించే ప్రయత్నం చేశారాయన. ఆచార, వ్యవహారాలలో ద్రావిడ ప్రజలకు, ఆఫ్రికన్ ప్రజలకు గల సమాన పోలికలు ఇందుకు ప్రబల సాక్ష్యం అంటారు సాత్ వర్త్. "Dravidian populations are not autochthonous but of African origin.

The kinship between Dravidians and Melan Africans is demonstrated by numerous ethnographic parallels both Linguistic and Cultural, like Existence of matrilineal filiations in Dravidian country as well as several African People (C. Southworth, "Proto-Dravidian Agriculture" 206).

ద్రావిడ భాషలన్నీ భారత దేశంలోనే రూపొందాయనీ, పూర్వద్రావిడులు బయట నుండి ఇక్కడకు చేరి ఉంటారని భావిస్తే, వారి రాక, ఆర్యుల రాకకన్నా ముందే జరిగి ఉంటుందనీ అంతర్జాతీయ భాషావేత్త ఆచార్య భద్రిరాజు కృష్ణమూర్తి గారు పేర్కొన్న విషయాన్ని ఇక్కడ మనం తప్పకుండా గుర్తు చేసుకోవాలి.

ఒకప్పుడు యూరప్ నుంచే తొలి మానవుడి వ్యాపనం ప్రారంభమైందని యూరో సెంట్రీక్ వాదం చెప్పుంది. దీనికి ప్రతిగా ఆఫ్రికా సెంట్రీక్ వాదం చర్చనీయాంశంగా ఉంది. mt DNA పరీక్షలలో ఆఫ్రికా మూలాలున్న ప్రజలు ఇప్పుడు తెలుగు నేల మీద ఇరుల, యానాది, సిద్ధి, గోండులుగా జీవిస్తున్నారని ఆఫ్రికా సెంట్రీక్ సిద్ధాంతాలు చెప్తున్నాయి. (The presence of the intergenic COII/tRNA^{Leu} deletion in human mtDNA in 64 individuals from 12 cast and 14 tribal populations of South India and compared them to individuals from Africa, Europe, and Asia. The deletion is observed in four South Indian tribal populations, the Irula, Yanadi, Siddi, and Maria G and in the Nicobarese. Length polymorphisms of the 5bp motif are present in the Santal, Konda Dora, and Jalari, all of whom live in a circumscribed region of eastern Indian coast. American Journal of Physical Anthropology 91:147-158

(1999) Multiple origins of the mtDNA -9p deletion in populations of South India-W.S. Watkins and others)

కృష్ణాతీరంలో ఆప్రికన్ ప్రజలు?

క్రీ.పూ. 500 వరకూ తూర్పు, కొట్టి, చాత, ఏల, ఎహువల, కాట్టు ఇలాంటి దేవతల ఆరాధన తెలుగు నేల మీద జరిగినట్టు అనేక దాఖలాలున్నాయి. చీమకుర్తి శేషగిరిరావు గోష్టి ప్రచురణగా వెలువరించిన 'తెలుగుమఱగులు' పుస్తకంలో ఈ దేవతల విశేషాలు వివరించారు. ఈ దేవతలలో ఆప్రికన్ మూలాలు కూడా కనిపిస్తాయి. 'బెజ' దేవత పేరుతో బెజవాడ గ్రామం ఏర్పడి ఉంటుంది. బెజ ప్రజలు నివసించిన ప్రాంతం బెజవాడ కావచ్చు

కృష్ణాతీరంలో స్థిరపడిన ఆప్రికన్ ప్రజలు తమవెంట తెచ్చిన భాషా సంస్కృతుల అవశేషం ఈ 'బెజ' కావచ్చు. బెజ ప్రజలు ఈనాటికీ నైలూ తీరంలో నివసిస్తున్నారు. వారి భాషను ఆఫ్రో ఏసియాటిక్ భాషా కూటమికి చెందినదిగా చెప్తారు. సుడాన్, ఈజిప్ట్ లలో ఈ బెజ ప్రజలు ఎక్కువగా నివసిస్తున్నారు. వీళ్ల భాషను బెజ లేదా బెదావి అంటారు. మాహెస్ అనే దేవుడు తమకు మూల పురుషుడుగా వీళ్లు భావిస్తారు. క్రీ.శ.6వ శతాబ్దిలో వీళ్లను బలవంతంగా క్రైస్తవంలోకి మతాంతరీకరణం చేశారు. ఆ విధంగా ఆఫ్రికాలో వీళ్ల సంస్కృతి వికాసాలు అంతరించి పోయాయని 'బెజ' ప్రజల చరిత్ర చెప్తోంది.

నైలూ నుంచి కృష్ణదాకా చేరిన తొలిప్రజలలో ఈ బెజప్రజలు ఉండి ఉండాలి. తొలి ద్రావిడులుగా భావిస్తున్న ఆప్రికన్ ప్రజలు కృష్ణా, గోదావరి పరీవాహక ప్రాంతంలో మొదట స్థిరపడ్డారనీ, వాళ్ళు ఆనాడు మాట్లాడిన భాష తెలుగు భాషగా పరిణమించి ఉంటుందనీ సాత్ వర్త ప్రభృతులు చెప్పిన సిద్ధాంతానికి, ఆ ప్రజలలో 'బెజ' ప్రజలూ ఉండి ఉంటారనే ఊహ ఒక కొనసాగింపు. అందుకు బెజవాడ గ్రామనామం ఒక సాక్షి.

ఆనాటి ఆప్రికన్ ప్రజల ఆచార వ్యవహారాలు తెలుగు నేలంతా వ్యాపించాయి. ఋగ్వేద ఆర్యులతో వీరికి సహజీవనం, సమీప వర్తిత్వాలు ఏర్పడి ఇప్పుడు మూల ద్రావిడ భాషగా చెప్పుకొంటున్న భాషకొక స్థిరరూపం ఏర్పడి ఉండాలి.

కొన్ని ఆప్రికన్ భాషలతో ద్రావిడ భాషలకు దగ్గర సంబంధాలను గుర్తించిన భాషావేత్తలు ఈ భాషల్ని ఆఫ్రో ఏసియాటిక్ భాషాకుటుంబంగా వ్యవహరించారు. Afro-Asiatic is a large Language family with the great diversity. The n

quality of Afro-Asiatic is that it cuts across the racial boundaries. Afro-Asiatic Language Family by Meredith Hølt

పిరమిడ్ల నిర్మాతలైన ఆఫ్రికన్ రాజ వంశాలకు పూర్వం ఎగువ ఈజిప్ట్‌ని 'కా' అనే రాజవంశం పాలించింది. క్రీ.పూ.3,200 తొలి 'కా' చక్రవర్తి పాలించాడు. 1902లో ఆఫ్రికాలో అతని సమాధిని కనుగొన్నారు.

“అఖిలాంధ్రావనికి తొలిరాజధాని శ్రీకాకుళం” అనే వ్యాసంలో శ్రీ టీకుమళ్ల రామచంద్రరావు ఈ 'కా' ప్రజలు కృష్ణాముఖద్వారం దగ్గర ఈనాటి శ్రీకాకుళాన్ని నిర్మించి కాకుళయ్యను ఆరాధిస్తూ పాలించారని తొలిసారిగా ఒక నిర్మాణాత్మక ఉహను ప్రతిపాదించారు.

కౌండిన్య సుచంద్రుడి పుత్రుడైన ఆంధ్రవిష్ణువు ఈ 'కా' ప్రజలను ఓడించి ఆంధ్రసామ్రాజ్యాన్ని ప్రతిష్ఠించాడు. ఈ ఆంధ్రసామ్రాజ్యానికి శ్రీకాకుళమే రాజధాని. కానీ, కాకుళయ్య స్థానంలో ఆంధ్రవిష్ణువు ఆరాధనీయుడయ్యాడని ఆయన పేర్కొన్నారు.

'కా' అంటే ఈజిప్షియన్ల భాషలో ఆత్మ. ఫారో అంటే, దైవాంశ సంభూతుడైన చక్రవర్తి. ఒక ఫారో మరణించినప్పుడు ఆత్మకు సంతృప్తి కలగకపోతే ఆయన మరణానంతరం నెరవేర్చవలసిన భాధ్యతలు నెరవేర్చలేక పోతాడు. కాబట్టి, మరణించిన వారికి ఆహార పానీయాలను అందించే ఆచారం 'కా' ప్రజలదే! తద్దినం పెట్టే అలవాటు ఆ విధంగా ఈ 'కా' ప్రజల నుంచే మనకు సంక్రమించి ఉండవచ్చు కూడా! ఇలాంటి ఆఫ్రికన్ అలవాట్లు, ఆచారాలు చాలా వాటిని ఇంకా కొనసాగిస్తున్నాం. బహుశా తెలుగువారి సంపర్కం కారణంగా వీటిలో చాలా భాగం వైదికధర్మాల్లో చేరి ఉండవచ్చు.

మనవాళ్ళు కాకులను పితృదేవతలకు ప్రతినిధులుగా బావించినట్టే, ఈజిప్షియన్లు కాకులను harbingers (Fore Runners of death) భావిస్తారు (Crow SystematicCrows and humanEvolution-Behavior;Wikipedia

కా+కులం=నలుపు+నది=కృష్ణానది అని కోరాడ రామకృష్ణయ్య గారు కాకుళ లేదా కాకుల పదానికి చెప్పిన అర్థాన్ని ఇక్కడ మనం గుర్తు చేసుకొవాలి. కాకుల అంటే 'కా' అనే నది. నైజీరియాలో “Ka River” ఇప్పటికీ ఉంది. నైగర్ నదిలో ఈ 'కా' నది కలుస్తుంది. ఆఫ్రికన్లకు 'కా' లేకపోతే పొద్దు గడవదు.

af-rui-ka ఆఫ్రికా అనే దేశనామానికి "to turn toward the opening of the "Ka" అని అర్థం. 'కా' అంటే గర్భాశయం, పుట్టిల్లు అనే అర్థాలు కూడా ఉన్నాయి. ఆఫ్రికా అంటే ఈజిప్షియన్ల జన్మస్థలి అని అర్థం. (Ref: Nile Genesis: the opus of Gerald Massey)

నిజానికి ఆనాటి శ్రీకాకుళం ఇప్పుడున్న శ్రీకాకుళం ఒకటి కావు. కృష్ణానదిలో పోతర్లంకని శ్రీకాకుళాన్ని పిలిచేవారు! రోమన్లతో జరిగిన వర్తక వాణిజ్యాల ప్రస్తావనలో 'మాలంక' గురించి కూడా ఉంది. మాలంక అంటే మహాలంక. అది ఈ పోతర్లంకే నంటారు.

తొలి శాతవాహనుల కాలానికి శ్రీకాకుళం రాజధాని నగరంగానే ఉంది. సీముక శాతవాహనుడి మంత్రి అనంతపాలుడు పోతర్లంక వాడేనని డా. దుబ్రేల్ పేర్కొన్నారు. తరువాతి కాలాలలో కృష్ణా పరివాహక ప్రాంతం దిశలు మార్చుకుంది.

పోతర్లంక(శ్రీకాకుళం) అనేక పర్యాయాలు నదిలో మునిగిపోగా ఎప్పటికప్పుడు మెరక మీద కొత్త గ్రామాన్ని నిర్మిస్తూ వచ్చారు, శ్రీకాకుళం ఇప్పుడు ఒక కుగ్రామం.

ఆఫ్రికాలో ఎలకుర్లు

కృష్ణా తీరంలో ఆఫ్రికన్లకు సంబంధించిన ఇలాంటి ఆధారాలు ఎన్నో కనిపిస్తాయి. అక్కడా ఇక్కడా ఒకే అర్థంలో, ఒకే ఉచ్చారణతో కొన్ని గ్రామనామాలను గమనించవచ్చు.

క్రీ.పూ.900-650 నాటి నాష్టా రాజవంశం పాలించిన ఈజిప్ట్ ప్రాంతంలో 'El Kurru' అనే నగరం ఉండేది. అలాగే, శ్రీకాకుళానికి అతి సమీపంలో ఎలకుర్లు అనే ఒక కుగ్రామం ఉంది. ఈ ఊరు విశ్వదాత కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు జన్మస్థలి. విజయవాడ నుంచి మచిలీపట్టణం వెళ్ళేదారిలో, నిడుమోలు నుండి 5 కి.మీ. లోపలికి వెడితే ఎలకుర్లు వస్తుంది. ఎల్లకర్లు అనే ఊరు నెల్లూరు జిల్లాలో కూడా ఉంది. అక్కడ రాతియుగం నాటి మానవులకు సంబంధించిన అనేక పురావస్తు ఆధారాలు దొరికినట్టు తెలుస్తోంది (An Encyclopaedia c Indian Archeology(A.Ghoshpage81).ఇలాంటి సామీప్యాలను కేవలం కాకతాళీయంగా కొట్టి పారేయటానికి వీలు లేదు.

ఆంధ్ర విష్ణువు కథ

“నిరీశ్వరా పరేదేశాః ఆంధ్రప్రేక్షకోస్తే సేశ్వరః/యత్రాస్తే భగవాన్ విష్ణుః ఆంధ్రనాయక సంజ్ఞయా” ఇతర దేశీయులకు దేశపరమైన దేవుడు లేడు. ఒక్క మా ఆంధ్ర దేశానికే

ఉన్నాడు. ఆయన బాసదేవుడు. ఆంధ్రభాష దేవుడు. తెలుగు రాయుడు, ఆంధ్ర విష్ణువు, ఆంధ్ర నాయకుడనే పేర్లతో కృష్ణాజిల్లా దివి తాలూకా శ్రీకాకుళంలో వెలిశాడు.

తెలుగు నేల పైన వైదికయుగం, చారిత్రక యుగాల సంధి కాలంలో జరిగిన కొన్ని పరిణామాలకు కొండిన్య సుచంద్రుడి కుమారుడైన ఈ ఆంధ్రవిష్ణువు ముఖ్య భూమిక వహించాడు. ఈ నేలనేలుతున్న నిశుంభుణ్ణి జయించాడు. తెలుగు, ఆంధ్రమూ మాట్లాడే రెండు వేర్వేరు భాషా ప్రజలనుసంలీనం చేసి సంఘటిత పరిచాడని “అఖిలాంధ్రావనికి తొలి రాజధాని శ్రీకాకుళం-”వ్యాసంలో శ్రీ టేకుమళ్ల రామచంద్రరావు పేర్కొన్నారు.

ఘటజాతకం, సంకీర్చ జాతకం, ఇంకా అనేక బౌద్ధ జాతక కథలలో కనిపించే అంధకవెణ్ణు ఆంధ్రవిష్ణువు కావచ్చునని, Prof. Jean pryzyluskiనే పరిశోధకుడు “ఆంధ్ర విష్ణువే అసలు విష్ణువు” అని నిరూపించిన పరిశోధనా వ్యాసాన్ని పైంది భాషనుంచి ఎల్ వి రామస్వామి అయ్యరు ఇంగ్లీషులోకి అనువదించి, జనవరి 1935 Mythic Society Quarterly Journలో ప్రకటించారు.

వసుదేవుడు (కృష్ణుడు)గా జన్మించిన బుద్ధుడు ద్వారకా నగరానికి కావలి ఉన్న ఒక మహిమాన్విత గాడిద కాళ్ళు పట్టుకుని, దాని సహకారంతో ఆ నగరాన్ని జయించిన కథ కనిపిస్తుంది. వసుదేవుడంతటి వాడు గాడిద కాళ్ళు పట్టుకొన్నాడనే తెలుగు సామెత దీనివలనే వచ్చింది. నాగార్జున కొండలో దొరికిన శిల్పసంపదలో ఈ అంధకవెణ్ణు జాతక కథని చెక్కిన శిలా ఫలకాలున్నాయి.

కృష్ణాజిల్లా శ్రీకాకుళంలో కొలువైన ఆంధ్ర విష్ణువు సాధారణ చక్రవర్తి కాదని, సాక్షాత్తూ ఆ శ్రీమహా విష్ణువేననీ, ఈ తెలుగు విష్ణువునే వైదిక ఆర్యులు విష్ణుమూర్తిగా స్వీకరించి ఉంటారనీ ఒక సమన్వయం చేయటానికి అవకాశం ఉంది.

కృష్ణాజిల్లా శ్రీకాకుళం ఆంధ్ర మహావిష్ణువు రాజ్యంలో కాణ్వుడనే పండితుడు ఉండేవాడు. ఈయన ‘కాణ్వు వ్యాకరణ గ్రంథం’ వ్రాశాడు. ఆచార్య అమరేశం రాజేశ్వర శర్మ ఈ గ్రంథాన్నే తొలి తెలుగు వ్యాకరణ గ్రంథం అన్నారు శ్రీ మండా లక్ష్మీ నరసింహాచార్యులు అప్పటికే రావణకృత వ్యాకరణం కూడా ఉండేదని అన్నారు(డా. వెలుదండ నిత్యానంద రావు: క్రీస్తు పూర్వమే తెలుగు వ్యాకరణం-తెలుగు భాష-ప్రాచీనత, విశిష్టత-కృష్ణాజిల్లా రచయితల సంఘం ప్రచురణ-2008,పేజీ 106).

ఆంధ్రవిష్ణువు “శ్రీ శైల భీమ కాలేశ మహేంద్రగిరి సంయుతమ్/ ప్రాకారంతు మహాత్ కృత్యాత్రణి ద్వారాణిచా~కరోతి...” మహేంద్రగిరి (శ్రీకాకుళంజిల్లాలోఉంది), భీమేశ్వరం (ద్రాక్షారామం), కాలేశ్వరం (కృష్ణాజిల్లా శ్రీకాకుళం) ఈ మూడింటినీ హద్దులుగా మూడు ద్వారాలుగా చేసుకొని త్రిలింగ దేశాన్ని పాలించాడని ఉంది.

ఆంధ్రపథం

బౌద్ధయుగం నాటికే తెలుగునేల ‘ఆంధ్రపథం’గా గుర్తింపు పొందింది. ఆంధ్రదేశం దక్షిణాపథంలోనే ఉందని మార్కండేయ పురాణం పేర్కొంది. కృష్ణానది ఇరుగట్ల వెంబడి విస్తరించిన ప్రాంతాన్ని “అంధపథ-ఆంధ్రరాజ్యానికి దారి”గా వ్యవహరించారు. ధన్నకాడ (ధాన్యకటక) దీని రాజధాని. “ఆంధ్రకాః కృష్ణా గోదావర్యో ర్మధ్యే విద్యమాన దేశః” అని మహాభారతంలో ‘ఆంధ్రపదము’ గురించి కనిపిస్తుంది.

గోదావరి ఉత్తరాన అశ్మక (కరీంనగర్,నిజామాబాదుజిల్లాలు), మూలక(ఆదిలాబాదు, నాందేడ్, బెరంగాబాదు ప్రాంతాలు) తెలుగు రాజ్యాలుగా ఉండేవి. ఇవన్నీ కలిసిన భూభాగాన్ని ఆంధ్రదేశం అన్నారు. ఆంధ్రపథానికి దక్షిణాన ‘తమిరుగం’ భూభాగాన్ని దక్షిణాపథం అన్నారు.

కొల్లేరు సరస్సును చుట్టుకొని కళింగ(కళింగ), మహిషక మండలాలతో కూడిన అంధపథ రాజ్యం ఉండేది. మాహిష మండలాన్ని మైసోలియా (మైసోలా భూమి) అని (క్రీ.శ.50లో) పెరిప్లస్ ఆఫ్ ది ఎరిత్రియాస్ గ్రంథం పేర్కొంది.

క్రీ.శ.130లో టోలెమీ అనే గ్రీకు యాత్రికుడు మైసోలోస్ నదినీ, బెస్‘గార్న్ నగరాన్ని, సాలకేనోయ్ అనే రాజ్యాన్ని ప్రస్తావించాడు. మైసోలోస్ అనేది కృష్ణానదికి పేరు కావచ్చునని చాలా మంది పరిశోధకులు పేర్కొన్నారు. మైసోలోస్ నది ప్రవహించే ప్రాంతం మైసోలియా!

బెస్‘గార్న్ అంటే కృష్ణా, గోదావరి మధ్య గల వేంగి ప్రాంతం. గుంటుపల్లిలో ఇటీవల దొరికిన స్తంభ శాసనంలో “శ్రీసద” అనే నామాంతరం కలిగిన మహా మేఘవాహన చక్రవర్తి తనను ‘కలిగ మహిషక అధిపతి’గా అభివర్ణించుకున్నాడు. కృష్ణకు ఉత్తర తీరంలో బృహత్పలాయనులు, కృష్ణా, గోదావరీ మధ్య ప్రదేశంలో సాలంకాయనులు, కృష్ణానదికి

దక్షిణ తీరంలో ఆనంద గోత్రీకులు రాజ్యపాలన చేశారు. ఆనంద కందర రాజు 'కృష్ణవేణా' నాథుడనే బిరుదు పొందాడు.

కృష్ణానది

“సర్వ వేదమయం సాక్షాద్రహ్మ విష్ణు శివాత్మకం/ఫలదాం సర్వ తీర్థానాం కృష్ణాం త్వాం ప్రణతోస్మ్యహం” సర్వ వేదమయమైనది కృష్ణానది. సాక్షాత్తూ బ్రహ్మ విష్ణు శివాత్మకమైనది. అన్ని కోర్కెలూ తీర్చేదీ, అన్ని తీర్థాల స్వరూపాన్ని తనలో ఇముడ్చుకున్నదీ అయిన కృష్ణమ్మకు నమస్కారం” అని ఆ మహానదిని పురాణాలు కీర్తించాయి. సహ్యాపర్వతాలలో 1,400కి.మీ. ప్రవహించి, కృష్ణాజిల్లాలో పులిగడ్డవద్ద రెండుపాయలుగా చీలి, హంసలదీవి దగ్గర ఒక పాయ, నాచుగుంట వద్ద ఇంకొక పాయ సాగర సంగమం చేస్తున్నాయి.

తెలుగునాట మూడు ప్రాంతాలను స్పృశిస్తూ సాగుతున్న ఈ జీవనదికి సాగర సంగమ సౌఖ్యం ఏర్పరుస్తున్న జిల్లా ఇది. మొదటి సంగమస్థలి సంగమేశ్వరం పేరుతో శైవక్షేత్రంగా ప్రసిద్ధి పొందింది. ఏటి మొగ దగ్గర మళ్ళీ 3పాయలుగా చీలి మొదటి పాయ గుల్లలమోద దగ్గర సంగమం అవుతోంది. దీన్ని గోటముట్టిపాయ లేక బల్లలేరు అని పిలుస్తారు. రెండవ పాయ నాచుగుంట -ఈలచెట్ల దిబ్బల మధ్యనుండి ప్రవహించి సంగమం అవుతోంది. నడిమి ఏరు అంటే ఇదే! ఇంక మూడో పాయ లంకవేణి దిబ్బ మీదుగా ప్రవహించి 'చేపలమండి' దగ్గర సంగమం అవుతోంది. ఇలా పాయలుగా చీలి జడకుచ్చులుగా ఉన్న నది కాబట్టి, ఇది కృష్ణవేణి నదిగా ప్రసిద్ధి పొందింది. కృష్ణ సంగమాన్ని త్రివేణి సంగమం అని కూడా పిలుస్తారు.

గోదావరీ భీమరదీ కృష్ణవేణ్యాదికాస్తథా/సహ్యా పదోద్భవా నద్యః స్మృతాః పాపభయాపహాః” అని విష్ణుపురాణం కృష్ణానదిని వర్ణిస్తుంది. “కృష్ణానదీ తీరమే ఆంధ్రుల ఆర్థిక రాజకీయ సాంఘిక జీవనమునకు జీవగట్టి. ఆంధ్రుల దృష్టి సాగరముపై సాగించి, వారి చరిత్రకొక విశిష్టత నెలకొల్పెను. పర రాజన్యం వాహినీ నివహములకు చెలియలికట్టయైన తన ప్రభావము ప్రకటించు కొన్నది” అని 'ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళం' గ్రంథంలో కుందూరి ఈశ్వర దత్తు వ్రాశారు.

అగ్నిహోత్రుడు తన శరీరాన్ని 16 అంశాలుగా విభజించగా, అవి కావేరి, కృష్ణవేణి, నర్మద, యమునా, గోదావరి, వితస్త, చంద్రభాగ, ఐరావతి, విపాశ, కౌశికి, శతద్రు, సరయు, సీత, మనస్విని, హ్రదిని, పావన అనే నదులయ్యాయని మత్స్య, వాయు పురాణాలలో ఉంది. బ్రహ్మాండ, విష్ణుపురాణాలలోనూ, మహాభారతం భీష్మపర్వంలోనూ గంగ, తుంగభద్ర, వేత్రవతి, కృష్ణవేణి, టెన్న, యమున, దమన, ఐరావతి, కావేరి, నర్మద, బాహుద, సరయు, శతద్రు, వితస్త, విపాశ, తామ్రపర్ణి నదుల పేర్లు కనిపిస్తాయి.

ఖారవేల్లుడు ప్రాకృత భాషలో వేయించిన హాతిగుంఫ శాసనంలో ఈ నదికి కణ్ణబెమ్మా అనే పేరు కనిపిస్తుంది. నాసిక్ గుహ శాసనంలో కరబెణా అనే పేరు కనిపిస్తుంది.

అంధపురం ఆనాటి కృష్ణాతీర ప్రాంతానికి రాజధాని నగరం. ఇది తెలివాహనది ఒడ్డున ఉన్నదని సెరివణిజ జాతక కథలో ఉంది. తెలివాహ అనేది మహానదికి ఉపనది అని కొందరు, తెలంగాణాలో ఉన్న గోదావరి అని కొందరు పేర్కొన్నారు. “విఖ్యాతా కృష్ణవెల్లా తైల స్నేహోపలబ్ధ సరళత్వం” అనే వివరణనుబట్టి, నేల నొలికిన నూనె ఎలా జారుతుందో అలా నిశ్శబ్దంగా, ప్రవహిస్తుందని తెలివాహని కృష్ణానదిగా రాయ్ చౌధురి గుర్తించారు.

రాష్ట్రకూట రాజవంశీకుడు రెండవ గోవిందరాజు శాసనంలో కృష్ణవెల్లా అనీ, మూడవ కృష్ణుని శాసనంలో కన్తవన్లా, కన్తవన్నా అనీ పేర్లు కనిపిస్తాయి.

ద్రావిడ సాహిత్యంలో పేరారు (పేరు+ఆర్=పెద్దనది) అనీ, ప్రాచీన కన్నడ సాహిత్యంలో పేర్దొట్టే (పేరు+తోరు= పెద్దనది) అనీ, తెలుగు సాహిత్యంలో పేరేరు (పేరు+ఏరు=పెద్ద నది) సుందర పాండ్యుని శాసనంలో పేరారు ఇవి కృష్ణానదికి సంబంధించినవేనని పెద్దల అభిప్రాయం.

విష్ణుకుండిన చక్రవర్తి విక్రమేంద్ర భట్టారక వర్మ చిక్కుళ్ల శాసనంలో కృష్ణబెణా అనే పేరు కనిపిస్తుంది. “...ఇందుకు ఇంద్రకీల ప్రవతమున్నూ, కృష్ణవేణ్యాను, మల్లికార్జున దేవరాను సాక్షి...” అనే శాసనభాగంలో కృష్ణవేణి అనే పేరు కనిపిస్తుంది. (దక్షిణ భారత శాసన సంపుటి 4వ సంపుటిలో 1127 సంఖ్య శాసనం క్రీ.శ.1131 నాటిది). 1128 సంఖ్య శాసనం (క్రీ.శ.1159)లో కృష్ణవేల్లా అని ఉంది. విజయనగర రాజు తిరుమలరాయుడు తురుష్కులను దునుమాడితే, వాళ్ల భార్యల కాటుక కంటినీరు కృష్ణలో కలిసి ఆనీళ్ళు నల్లగా మారాయని సాలంకృతంగా చెప్తాడు.

ఇంద్రకీలాద్రి

ఆచార్య భావవివేకుడు, అసుర ప్రాసాదం గుహలో ఈ మైత్రేయుడి రాక కోసం తపస్సు చేశాడట. అజిత, అచింత్య అని ఇతనికి పేర్లున్నాయి. ఇతను నిర్మించిన 'అచింత్యపురం' అజంతాగా ప్రసిద్ధి చెందింది. (డా. పోతుకూచి సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి 'ఆంధ్ర దార్శనికులు' వ్యాసం బోధిసత్వ మైత్రేయుడు కృష్ణాతీరంలో ఇంద్రకీలాద్రి పైన తపస్సు చేసుకొంటూ తనువు చాలించాడని రాబర్ట్ స్యూయెల్ 1884 రాయల్ ఏషియాటిక్ సొసైటీ పత్రికలో వ్రాశాడు.

ఇంద్రకీలాద్రి పైన ఒక పెద్ద వెలుగు కనిపిస్తే, దాన్ని తెలుసుకోవటానికి ఎవరూ కొండ మీదకు చేరలేక పోయినప్పుడు బుద్ధుడి అవతారంగా భావించబడిన బోధిసత్వ మంజుశ్రీ యోగమార్గంలో చేరి, త్రిపిటకాల కోసం అక్కడ తారాదేవిని ఆరాధిస్తూ తపస్సు చేసినట్టు మంజుశ్రీ మూలకల్పంలో ఉందని చెప్తారు.

బెజవాడ కనకదుర్గ విగ్రహం స్థానంలో ఒకప్పుడు మంజుశ్రీ విగ్రహం ఉండేదనీ, ఇది తాంత్రిక శక్తులను పూజించే వజ్రయాన బౌద్ధులు నిర్మించుకున్న గుడి అనీ, ఇక్కడ తపస్సు చేసిన అర్జునుడు ఆచార్య నాగార్జునుడేననీ పెద్దలు చెప్తారు. పద్మవజ్ర, అనంగవజ్ర, ఇంద్రవజ్ర మొదలైన వజ్రయాన బౌద్ధ ప్రవర్తకులైన మహాచార్యులంతా ధాన్యకటకానికి చెందిన వారే! ఆనాటి బెజవాడ ధాన్యకటక రాజ్యంలో ఉండేది. దాని పాలకుడు ఇంద్రభూతి, ఈయన కుమారుడైన పద్మసంభవుడు టిబెట్ లో బౌద్ధాన్ని ప్రవేశ పెట్టారని, అమరావతిని పోలిన స్తూపాన్ని నిర్మించి, దాపంగ్ అనే పేరు కూడా పెట్టారని మల్లంపల్లి సోమశేఖర శర్మ వ్రాశారు. టిబెటన్ భాషలో దాపంగ్ అంటే, ధాన్యరాశి.

మౌర్యుల కాలంలో కృష్ణాజిల్లా

ఉత్తర తెలంగాణా ప్రాంతాలయిన అశ్మక, మూలక, సోపారా, అపరాంత రాజ్యాలను జయించి, కర్నూలు జిల్లాలో కృష్ణను దాటి, భీమ, తుంగభద్రా తీరాలను జయించి, అశోకుడు ధాన్యకటకం(అమరావతి) మీదకు వచ్చాడని, ఆచార్య వి. సుందర రామశాస్త్రి అశోకుడు నడిచిన దారిని వివరించారు. ఇదే ఉత్తరాదినుంచి ఎవరైనా రాదగిన దారి అన్నారు. కృష్ణకు ఎడమ ఒడ్డున బెజవాడను చేరి, గోదావరి దాటి అశోకుడు కళింగపైకి దాడి వెళ్లాడు. అశోకుని ఆనవాళ్లు ఈదారిలో ఎక్కువగా కనిపించాయి.

ఈ దారిలోనే వర్తక వాణిజ్యాలు ఆరోజుల్లో నడిచాయి. ఈ ప్రాంతాలన్నీ చంద్రగుప్తుడి కాలానికే మౌర్యసామ్రాజ్యంలో భాగంగా ఉన్నాయని కొందరు, బిందుసారుడు జయించిన ప్రాంతం అని మరికొందరు భావిస్తున్నారు. క్రీ.పూ.274236లో ఆశోకుడు ఆంధ్రప్రాంతం పూర్తిగా తన ఏలుబడిలో ఉన్నట్టు ప్రకటించాడు.

కృష్ణాజిల్లాలో నాగ ప్రజలు

ఆంధ్రులతో సంలీనమైన వారిలో నాగులు ప్రముఖులు. వీళ్ళు ఆర్యులకంటే పూర్వులని చరిత్రవేత్తలు చెప్తారు. నాగులు ద్రావిడులు కాక పోవచ్చని శ్రీ బలరామమూర్తి అభిప్రాయ పడ్డారు. ఆర్యులు గంగాతీరానికి చేరుకున్న కాలంలో నాగులతో జరిగిన యుద్ధాలకు మహాభారతంలో పరీక్షిత్తు కథ, జనమేజయుడి సర్పయాగం తార్కాణాలే!

ఇక్కడ నాగుల ప్రభావం ఈ నాటికీ ఉంది. నాగుల చవితి నాడు పుట్టలో పాలుపోయటం పుట్టమన్ను చెవులకు అంటించు కోవటం, నాగమ్మ, నాగయ్య, నాగేశ్వరరావు లాంటి వ్యక్తి పాము+పర్లు = పాంబర్లు = పామర్లు లాంటి గ్రామనామాలు కూడా ఏర్పడ్డాయి. బౌద్ధులుగా మారిన తొలి తెలుగుప్రజలు నాగులే కాగా, బుద్ధుడికి గొడుగుపట్టిన ముచిలింద నాగుడు తొలి బౌద్ధుడు కావచ్చు. తెలుగు బౌద్ధశిల్పాలలో ఏడుపడగల పాము బుద్ధుడికి నీడపట్టే శిల్పం ఇందుకు సాక్షి. టొలెమీ రికార్డు చేసిన ఆనాటి తెలుగు భౌగోళిక నైసర్గిక భూగోళంలో బేసరనాగో, సోరోనాగో ప్రజల గురించి పేర్కొన్నాడు. వీళ్ళు అరువాయిలు(ఆనాటి తమిళుగం ప్రాంతం వారు) కావచ్చునని, తక్కువ స్థాయి నాగులని ఆచార్య వి. సుందర రామశాస్త్రి వ్రాశారు. సోరోనాగో ప్రజలు చోళ నాగులు కావచ్చు.

ప్రాచీన పితుండా నగరం

కలింగరాజు ఖారవేల్లుడు శాతకర్ణిని జయించి, కృష్ణాతీరం హస్తగతం చేసుకొని అరువరాజు యొక్క పితుండా నగరాన్ని గాడిదలతో దున్నించినట్టు హాతిగుంఫ శాసనం లో చెప్పుకున్నాడు. అవరాజు అంటే 'అరువైనాడు' రాజ్య ప్రభువు. ఆ కాలంలో మైసోలియా(కృష్ణాతీరం)లో అరువాయినాడు అనే ప్రాంతం ఉండేదనీ ఈ అరువరాజు ఆప్రాంతానికి చెందినవాడు కావచ్చు నని, క్రీ.శ.150 నాటి టొలెమీ పేర్కొన్న అరొవర్ణోయి ఇదే కావచ్చునని ఆచార్య వి. సుందరరామశాస్త్రి పేర్కొన్నారు.

మహాభారతంలో ఆంధ్ర, కలింగ, ఓడ్ర కలింగ రాజ్యాలు రెండింటి ప్రస్తావన కనిపిస్తుంది. ఒరిస్సా కలింగకు రాజపురం (జయపురం), తెలుగు కలింగకు దంతపురం రాజధానులు. కలింగ శబ్దానికి ద్రావిడ భాషలలో పల్లపు ప్రాంతం అనీ, తెలింగ శబ్దానికి పీఠభూమి లేదా మెట్ట ప్రాంతం అనీ, అర్థాలున్నట్లు పండితులు చెప్తారు. లోతయిన చెరువులకు మధ్య భాగంలో నీటి మట్టాన్ని చూసుకునేందుకు చెరువు మధ్య పల్లంలో పాతిన స్తంబాన్ని కలింగం అంటారు.

పిటుండా నగరం ఒకప్పుడు కృష్ణానదీ ముఖద్వారం వద్ద ఉండేదట. సునామీ వలన గానీ, లేక అట్లాంటిక్ సముద్ర తీర ప్రాంతాల్లో కొత్తగా భూమి ఏర్పడటం లాంటి కారణాల వలన గానీ, కృష్ణాజిల్లాలో కూడా సముద్రం కొన్ని చోట్ల ముందుకు, కొన్ని చోట్ల వెనక్కు జరిగి ఉంటుంది. భూగర్భ జలవనరులకు సంబంధించిన పరిశోధనలను ఆలంబన చేసుకొంటే గానీ, ఘంటసాల దగ్గరనుంచి సముద్రం ఎందుకు వెనక్కి పోయింది...? పిటుండా ఏమయ్యిందీ...?

విజయవాడలోని భూగర్భ జలవనరుల శాఖ ఉప సంచాలకులుగా ఉన్న శ్రీ అంగత వరప్రసాదరావును సంప్రదించగా, కృష్ణాజిల్లాలోని సముద్ర తీర ప్రాంతానికి కనీసం 1500 ఏళ్ల వయసు ఉండి ఉంటుందని, భౌగోళిక మార్పుల కారణంగా ఇప్పుడున్న తీరప్రాంతం క్రీ.శ.6వ శతాబ్దిలో ముందు వెనుకలకు జరిగి ఉంటుందని తెలిపారు.

తొలి ఓడరేవు కోడూరు

తెలుగు నాట బయటపడిన బౌద్ధ క్షేత్రాలను అధ్యయనం చేసినప్పుడు తెలుగు వారి నాగరికతా వికాసం యొక్క ప్రాచీనత అర్థం అవుతుందని కె. ఆర్. సుబ్రహ్మణ్యన్ Buddhistsremains in Andhra and the History of Andhra అధంలో పేర్కొన్నారు. జావ్ దుబ్రేల్ (Dr. JouveauDubreuil) ఈ పుస్తకానికి ముందుమాటలు గొప్పవి.

“క్రీస్తు పూర్వం నాటి చారిత్రక యుగంలో పశ్చిమ దేశాలకు, ఇండియా, బర్మా, చైనా తదితర దేశాలకూ మధ్య జరిగిన వర్తక వాణిజ్యాలన్నీ కేవలం కృష్ణానది ముఖద్వారంలో ఉన్న కోడూరు, ఘంటసాల ఓడరేవుల్లోంచి మాత్రమే జరిగాయి. ఆనాటికి ఉత్తరాదిలో తామ్రలిప్తే, కలకత్తా, కళింగ ఓడరేవులు వాణిజ్య అనుకూలత పొందినవి కావు. దేశవ్యాప్తంగా సరుకు కృష్ణాతీరానికి చేరవలసిన పరిస్థితి” అన్నారు దుబ్రేల్.

ఆ రోజుల్లో 'ఆహారాలు'గా రాజ్యం విభాగితమై ఉంది. ప్రతి ఆహారానికి ఒక 'వపటం' అధిపతిగా ఉండేవాడు. వీళ్ళ రాజధాని కూడూర! కూడూరహార అంటే, కూడూరు కేంద్రంగా గల ప్రదేశం అని అర్థం. ఈ కూడూర మచిలీపట్టణం దగ్గర గూడూరు లేదా అవనిగడ్డ దగ్గర కోడూరు కావచ్చునని చరిత్ర వేత్తలు భావిస్తున్నారు. దివిసీమ కోడూరులో ఆనాటి నిర్మాణాల ఆనవాళ్ళు దొరుకు తున్నాయి కాబట్టి, అది దివిసీమ కోడూరే కావచ్చునని ఎక్కువమంది అభిప్రాయం. ఈ రాజ్యంలో కోడూరు, కంటకొస్సల(ఘంటసాల), అల్లోసినీ (అవనిగడ్డ) వాణిజ్య కేంద్రాలని టోలమీ వర్ణించాడు.

బృహత్పలాయనులు, పల్లవులు కృష్ణాతీరంలో విదేశీ వాణిజ్యాన్ని గొప్పగా నిర్వహించారని వి.వి.కృష్ణశాస్త్రి పేర్కొన్నారు. అసలైన తెలుగు నాగరికత కూడూర, ఘంటసాల రేవు పట్టణాల లోంచే ప్రపంచం అంతా విస్తరించిందని జావ్ దుబ్రేల్ వ్రాశారు.

కోడూరు నుండి, వినుకొండ నుండి భూమార్గాన రెండు దారులేర్పడి తెలంగాణా, మహారాష్ట్ర లోని కళ్యాణి, పైరాన్ నాసిక్ నగరాల మీదుగా పశ్చిమ తీరంలో భరుకచ్చి (బ్రోచ్)ని చేరేవి. ఇవి శాతవాహనుల కాలం నాటి జాతీయ రహదారులు. ఈ ఊళ్ళ పేర్లు కథాసరిత్యాగరంలో కనిపిస్తాయి.

ఘంటసాల నుండి రోముకు ఎగుమతులు

బృహత్పలాయనుల ఓడ రేవులలో ప్రముఖమైంది ఘంటసాల. ఇది మచిలీపట్టణానికి 15 మైళ్ళ దూరంలో ఉంది. బౌద్ధ సాహిత్యంలో తరచూ కనిపించే కంటకోసిల లేదా కంటకశైల ఈ ఘంటసాలే కావచ్చునంటారు. కులోత్తుంగ చోడుడు వేయించిన శాసనంలో ఘంటసాల యైన చోడపాండ్యపురం పేరు (SII vol. I No.115) రెండు మూడు శాసనాలలో కనిపిస్తుంది. ఘంటసాలకు 'చోళ పాండ్య పురం' అనే నామాంతరం ఉంది. రోమను నాణాలు అనేకం ఇక్కడ దొరికాయి.

ఘంటసాలలో 'లంజలదిబ్బ'గా ఉన్న ప్రాంతాన్ని త్రవ్వగా అందులో బౌద్ధస్తూపం అవశేషాలు బయట పడ్డాయి. ఈ బౌద్ధస్తూపాన్ని భారత పురావస్తు సర్వేక్షణ వారు తిరిగి నిర్మించారు. సింహళ బౌద్ధులకూ తెలుగు బౌద్ధులకూ ఘంటసాల రేవు కూడలి ఆనాడు. శివకుడనే ఒక మహానావికుని పేరు ఇక్కడ పురావస్తు ఆధారాలలో కనిపిస్తుంది. జలధీశ్వరుడు ఈ రేవు పట్టణానికి అధి దేవత.

నగిషీలు చెక్కిన ఎరుపు రంగు పెంకులు, ధాన్యం నిలవబెట్టు కునేందుకు మందపాటి పెద్ద పెద్ద మూతులున్న బానల పెంకులు అక్కడ దొరికాయి. తెలుగు వారి వలస రాజ్యపాలన బృహత్పలాయనుల కాలం నుంచే ప్రారంభమైందని చెప్తారు. ఆ కాలానికి సన్నని నూలు బట్టలు, వజ్రాలు ఘంటసాల ఓడరేవునుంచి ఎగుమతి అయ్యేవి.

రోము యువతులు ఈ సన్ననూలు బట్టలు కట్టుకొని ఒళ్లంతా కనిపించేలా సిగ్గు లేకుండా తిరుగుతూ, తూర్పు సంస్కృతీ వ్యామోహంలో పడి కొట్టుకు పోతున్నారంటూ, రోము రాజ్యసభలో తీవ్రంగా చర్చించారని ఒక కథ ప్రచారంలో ఉంది. అపార సువర్ణ రాశులు తూర్పుతీరానికి తరలి పోతున్నాయని గగ్గోలు పెట్టారట.

రుద్రమదేవి పాలనా కాలంలో 11వ శతాబ్దిలో మార్కోపోలో కృష్ణాతీరాన్ని సందర్శించి నప్పుడు రుద్రమదేవి పాలనా కాలంలో 11వ శతాబ్దిలో మార్కోపోలో కృష్ణాతీరాన్ని సందర్శించి నప్పుడు సాలెగూళ్ల వంటి ఈ సన్ననూలు బట్టలు ఖరీదైనవనీ రాణులూ, రాజులూ తప్ప ఇతరులు కట్టుకోవటానికి సాహసించలేరని వ్రాసుకున్నాడు.

సాలంకాయనుల నగరం మహాసాలిపట్నం

శాసనాలంకార అనే బౌద్ధమత గ్రంథంలో పాగాన్ (బర్మా) ప్రాంతాన్ని ఏలిన తెలంగ్ రాజు శాన్'లాన్'క్రోమ్ గురించి ప్రస్తావన ఉంది. శాన్'లాన్'క్రోమ్ అనేది సాలంకాయన శబ్దానికి పాళీ భాషా రూపం కావచ్చు. ఈ తెలంగ్(తెలుగు) రాజు బుద్ధదత్త, బుద్ధ ఘోషులకు సమకాలికుడట! ఇతను వేంగిని రాజధానిగా పాలించిన శాలంకాయన నందివర్మ(1) కావచ్చునంటారు. ప్రాచీన కాలం నాటి మలయా, ఇండో చైనాలలో తెలుగు ప్రభువుల ఉనికి కనిపిస్తుంది.

W.D. జోసరాయ్ కరుణ అనే పరిశోధకుడిని ఉటంకిస్తూ, ఎండి రాఘవన్ “ఇండియా ఇన్ సిలనీస్ హిస్టరీ అండ్ కల్చర్ (ఆసియా పబ్లిషింగ్ హౌస్-1969) పెంపు చేసిన రెండవ ముద్రణ-పేజీ 19) పుస్తకంలో ఒక గొప్ప అంశాన్ని పేర్కొన్నాడు. “other unpublished accounts speak of them...as the Salankayana-brahmins of Saligotra supposed haave lived at Mahasalipatnam, the modern Masulipatam also feature corresponding to the Chalukyan impres, who ruled under the titl Salankayanas...” సాలి గోత్రులైన బ్రాహ్మణులు ఇక్కడ మహాసాలిపట్టణం కట్టుకున్నారని,

ఈ మహాసాలిపట్నమే మచిలీపట్టణంగా రూపొంది ఉంటుందనీ, చాళుక్య రాజులకు వీరు సంబంధీకులు కావచ్చుననీ, ఈ నేలని సాలంకాయనులుగా వీళ్ళు ఏలారనీ దీని భావం.

ఇక్కడి వస్త్ర పరిశ్రమకు సాలంకాయనులే ఆద్యులు. 'సాలి' కుల నామానికి వీరే కారకులు కావచ్చు. గుజరాతు నుంచి వచ్చిన చేనేత నిపుణులైన సోలంకీలే ఈ సాలంకాయనులని కొందరు, శాలంకాయనులే గుజరాతులో సోలంకీలుగా వస్త్రపరిశ్రమను సువ్యవస్థితంచేసి ఉండవచ్చని మరికొందరూ భావిస్తున్నారు. శ్రీలంకకు బౌద్ధ స్తూప నిర్మాణం కోసం కృష్ణాతీరం నుంచి మహాదేవుడు తరలించినవారిలో సాలంకాయనులు కూడా ఉన్నారని, ఎం డి రాఘవన్ పేర్కొన్నారు.

విష్ణుకుండినుల బెజవాడ

విష్ణుకుండినుల మూలాలు తెలంగాణా దాకా విస్తరించి ఉన్నట్టు కనుగొనడంతో వీరి రాజ్య విస్తరణ చాలా విశాలమైందని తెలిసింది. వింధ్య-కళింగ మధ్య ప్రాంతాన్ని వీళ్ళు పాలించారట. శ్రీశైల మల్లికార్జునస్వామి భక్తులుగా, శ్రీపర్వతస్వామి పాదానుధ్యాతలుగా చెప్పుకున్నారు. వీళ్ళ తొలి రాజధాని ఇంద్రపాల నగరం. భువనగిరి, నల్లగొండ రోడ్డులో తుమ్మలగూడెంలో ఇంద్రపాల గుట్ట దగ్గర ఈ ప్రాచీనాంధ్ర మహానగర శిథిలాలు కనిపిస్తాయి.

కృష్ణాజిల్లాను, సత్రపాటి విషయం, గుద్దవాడి విషయం ఇలా అనేక 'విషయాలు'గా వీళ్ళు విభజించారు. శాసనాలలో వెలింబలి, రావిరేవ, పెరువాడక, దెందుళూరు, పొలంబూరు, మైందవాటిక, కున్తూరు, పేణ్యపట మొదలైన గ్రామ నామాలు కనిపిస్తాయి.

మాధవవర్మ కథ: విష్ణుకుండిన రాజవంశ పాలకులలో మాధవ వర్మ ప్రసిద్ధుడు. ఈయన బెజవాడ రాజధానిగా పాలించాడు. ఆయనకు సంబంధించిన ఒక కథ శిలా శాసన రూపంలో బెజవాడ పాత శివాలయంలో ఉంది. యువరాజుగారి రథం క్రిందపడి చింతచిగురు అమ్ముకొనేదాని కొడుకు మరణించినప్పుడు, రథ యజమాని అయిన తన కుమారుడికే మరణ శిక్ష విధిస్తాడు. ఈ తీర్పుతో సంతసించిన మల్లికార్జున స్వామి కనక వర్షం కురిపించాడనీ, అందుకే బెజవాడ దుర్గమ్మ కనకదుర్గమ్మ అయ్యిందని ఐతిహ్యం. మాధవవర్మ 81సార్లు అశ్వమేధ యాగాలూ, 1,000శ్రతువులూ చేశాడట.

విజయనగరం జిల్లా విజయనగర రాజ్యాధిపతులైన పూసపాటివారి వంశానికి మూలపురుషుడిగా ఈ మాధవవర్మను భావిస్తున్నారు. మాధవవర్మను దగ్గుపల్లి దుగ్గయ్య

నాచికేతోపాఖ్యానంలో “చతురంగబలములు జయవాడ దుర్గాంబ వరమునం బడసి దుర్వార లీల...” అంటూ ప్రస్తుతిస్తూ “వసుధనెగడిన మాధవవర్మ” అన్నాడు.

విష్ణుకుండినుల కాలంలో పాళీ, ప్రాకృత భాషల వ్యాప్తి తగ్గింది. ప్రజలు తెలుగు భాషనే మాట్లాడారు. వీరి నాణాల మీద ‘శ్రీ పర్వత’ అనే అక్షరాలు కనిపించటం, ఉండవల్లి గుహల మీద ‘శ్రీ ఉత్పత్తి పేడుగు’ అని చెక్కి ఉండటాన్ని బట్టి ఈ గుహలయాలు విష్ణుకుండినుల కాలం నాటివని ఊహిస్తున్నారు. కృష్ణానది ఒడ్డున ఉండవల్లి గుహలు, నెల్లూరుజిల్లా బైరవకొండ దగ్గర 8 గుహలయాలు, విజయవాడ ఇంద్రకీలాద్రి దగ్గర అక్కన్న, మాదన్న గుహలయాలు, మొగలూజపురంలో 3గుహలయాలు వీరి కాలానివే కావచ్చు!

తొలి బౌద్ధ చైత్యం జగ్గయ్యపేట

సిద్ధ నాగార్జునుడు, ఆర్య నాగార్జునుడు, భదంత నాగార్జునుడు ఒకరేనని చెప్తారు. “స్వస్తి భదంత నాగార్జునాచార్యస్య...” అంటూ మొదలయ్యే శాసనం జగ్గయ్యపేటలో దొరికిన తర్వాతనే తెలుగువారి బౌద్ధాభిమానం, భదంత నాగార్జునుడి కృషి వెల్లడయ్యాయి.

చైత్యము అంటే బుద్ధుని చితి లోంచి సేకరించిన అస్థికలు, దంతాలు, ఇతర ధాతువులు నిక్షిప్తం చేసిన స్తూపం. బుద్ధుడు ఇందులో ఉన్నాడనే ఒక స్పృహను జన హృదయాలలో కలిగించటానికి ఈ స్తూపాలు బాగా తోడ్పడ్డాయి. అశోకునికన్నా ముందే ఇక్కడ చైత్యాలున్నాయి. ఒక నాగరాజు అమరావతి బౌద్ధస్తూప నిర్మాణం ప్రారంభించాడని, అశోకుడు దాన్ని విస్తృత పరచి, ఆకర్షణీయంగా తీర్చిదిద్దాడనీ, శాతవాహనులు దానిని ఆధునీకరించారనీ చెప్తారు. ఈ చైత్యాలకు అనుబంధ స్మారక చైత్యాలూ వెలిశాయి. ప్రదక్షిణ పథాలు నిర్మించారు. భట్టిప్రోలు, గుడివాడ బౌద్ధ స్తూపాల త్రవ్వకాలలో బుద్ధ ధాతువులున్న భరిణలు దొరికాయి. గుడివాడ స్తూప భరిణలు లండన్ బ్రిటిష్ మ్యూజియంలో ఉన్నాయి.

నలగిరి అనే మదగజాన్ని బుద్ధుడు లొంగదీయటం లాంటి కథలున్న శిల్పాలు రాముడిలా, శౌర్య, పరాక్రమవంతుడిగా బుద్ధుని చూపే ప్రయత్నాన్ని సూచిస్తున్నాయి. గౌతమ బుద్ధుని భక్తి తత్వాన్ని ప్రబోధించే యోగిలాగా, అజ్ఞానాన్నీ, ఆవేదననూ పారద్రోలే అవతారుడిగా తెలుగువాళ్ళు చిత్రించారు. బౌద్ధధర్మాలను ఖండాంతరాలకు తొలిగా తీసుకువెళ్ళింది తెలుగువారే! బర్మా, శ్రీలంక, సయామ్, చైనా జపాన్ ఇండోనేషియా దేశాలకు బుద్ధుని తెలుగు శిల్పసంపద ఎగుమతి అయ్యింది.

ఆర్యదేవుడు

బుద్ధుడి మరణానంతరం బౌద్ధుల్లో వచ్చిన చీలిక కారణంగా తెలుగు నేలకు బౌద్ధం పైన ఒక విధమైన ఆధిపత్యం సంక్రమించింది. మహాసాంఘికులు, స్థవిరులు, పూర్వశైలీయులు, అపరశైలీయులు వివిధ బౌద్ధ సిద్ధాంతాలను ప్రతిపాదించటమే కాకుండా వాటి విశ్వవ్యాప్తికి ప్రయత్నించారు. మహాయాన గ్రంథాల ప్రవర్తకుడు నాగార్జునుడు. ప్రజ్ఞాపారమిత, అవతంసకల, సద్ధర్మపుండరీకం గ్రంథాలను ముచిలీందనాగుడి దగ్గరనుంచి తెచ్చాడని ప్రతీతి. క్రీ.శ. 2-3 వ శతాబ్దాలకు చెందిన ఆర్యదేవుడు ఆచార్య నాగార్జునుడి శిష్యుడే! మహాయాన ఆచార్య పరంపరలో ఈయన 15వ తరం వాడు. మొదటి ఆరుగురు మహాయాన బౌద్ధానికి చెందిన ప్రముఖులలో ఆర్యదేవుడు తలమానికమని, విజ్ఞాన గని అనీ పండితులు చెప్తారు ఆయన బుగ్గమీద కణితలున్నాయని కండక్రిష్టి అనీ, ఒక కన్ను నీలిరంగులోకి మారడంతో నీలనేత్ర అని అనేవారని చైనీస్ రచయిత ఇత్సింగ్ వ్రాశాడు.

ఒకసారి నాగార్జునాచార్యులు ఒక నిండుకుండని పంపితే జ్ఞానం అపారమైనదనీ, తనకు తెలిసింది సూది మొనంత మాత్రమేనంటూ, ఆ కుండలో ఒక సూదిని వేసి తిప్పి పంపాడని, దానికి సంతోషించిన గురువు మరికొన్ని బౌద్ధరహస్యాలు బోధించాడనీ ఒక ఐతిహ్యం. “న్నతరన్నాపగం గాయాం/నైవశ్యం శుద్ధామర్తతి/తస్మాద్ధర్మా ధియాంపుసాల్/తీర్థ స్నాంతు నిష్ఫలం-” గంగలో మునిగినంత మాత్రాన కుక్క పవిత్రం కాదు, పవిత్రమైన వారికి తీర్థస్నానం దేనికంటాడాయన.

నాగార్జునాచార్యుడి స్వస్థలం గన్నవరం దగ్గర వేదలి(వేదవల్లి) అనీ, ఆర్యదేవుడి స్వంత గ్రామం పెనుగంచిప్రోలు అని చెప్తారు. పెనుగంచిప్రోలు, నందిగామ, జగ్గయ్యపేట పరిసర ప్రాంతాలలో అయ్యదేవర ఇంటి పేరు కలిగిన కుటుంబాలు ఉన్నాయి. తమ వంశం ఆర్యదేవుడు పేరుతోనే ఏర్పడిందని అయ్యదేవర కాలేశ్వరరావు వ్రాసుకున్నారు.

విజయవాడ నామావళి

50 ఏళ్ల క్రితం వరకూ ఇది బెజవాడే! చరిత్రలో ఎక్కువకాలం బెజవాడగానే కనిపిస్తుంది. క్రీ.శ.6వ శతాబ్ది నాటి అద్దంకి పండరంగడి శాసనాన్ని బట్టి, కనీసం 1500 ఏళ్ల ప్రాచీనత ఈ నగరానికి ఉంది. బెజవాడ ఇంటిపేరు ఉన్నవారు కనిపిస్తారు. విజయవాడ అని

అనటం కన్నా ఎక్కువ ప్రాచీనత, చారిత్రకత బెజవాడ కున్నాయి. కేవలం స్థల పురాణాల ఆధారంగా బెజవాడ పేరును విజయవాడగా మార్చారు. అది దుష్ట సమాసం కూడా! హ్వన్'చాంగ్ వ్రాతల్లో వ-స-శ-లో-యి అనే పేరు కనిపిస్తుంది. ఇది విజయితకు చైనీ ఉచ్చారణ కావచ్చుననీ, దుర్గాదేవి పర్యాయనామం అనీ, విజయవాడ అనే పేరు దుర్గాదేవి వలన సార్థకం కావుచ్చుననీ శ్రీ లంక వేంకట రమణ వ్రాశారు.(బెజవాడ చరిత్ర).

చారిత్రక యుగంలో బెజవాడకు దాదాపు పాతిక పేర్లు కనిపిస్తాయి. బెజవాడ, బెజ్జంవాడ, వెత్సవాడ, వెచ్చవాడ, పెత్సవాడ, విజైవాడ, విజయువాడ, విజయువాడ, జయవాడ, విజయశ్రీ వాటిక, విజయవాటిక, విజయవాటికాపురి, విజయువాటికాపురి, విజయవాటిపురం, కనకపురి, కనకపురం, వేణాకతటి పురం, చోళరాజేంద్ర విజయపురం, మల్లికార్జునపురం, మల్లికేశ్వర మహాదేవపురం, మల్లికార్జున మహాదేవపురం, జయపురం, బెజ్జోరా, బెస్వారా, బెజ్జోర లాంటి అనేక నామాలు కనిపిస్తాయి. 12వ శతాబ్ది నాటి "చాగి నాతవాటి" ప్రభువైన చాగి పోతరాజు వ్రాయించిన శాసనంలో బెజవాడ 'విజయవాటి విషయం'లో ఒక ప్రధాన గ్రామం అనీ, జక్కమపూండి, నొంచిడ్లపూండి గ్రామాలు ఇందులో కలిసి ఉన్నాయనీ ఉంది.

క్రీ.పూ.100 నాటికే మొగల్రాజపురం కొండలో గుహలు తొలిచి బౌద్ధులు విహారాలు నిర్మించుకున్నారు. ఇంద్రకీలాద్రి దగ్గర జైనులు జైనమఠాలు నిర్మించారు. కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడి రాణి అయ్యనమహాదేవి నిర్మించిన నడుంబి జైనవసతి, సమస్త భువనాశ్రయాల గురించిన శాసనాధారాలు ఆనాటి జైన ధర్మ వ్యాప్తికి సాక్ష్యాలుగా ఉన్నాయి. రెండవ అమ్మిరాజు దీనికోసం తాడికొండ గ్రామాన్ని ఇచ్చాడని శాసనాలు చెప్పున్నాయి. శైవుల సింహపరిషత్తు(ప్రధాన కార్యాలయం) బెజవాడలోనే ఉండేదట!

ఈనాడు విద్యాధరపురంగా పిలువబడుతున్న గట్టువెనుక ప్రాంతంలో చెరువు సెంటరు దగ్గర ఒక బౌద్ధ స్తూపం ఉండేదనీ, పెద్ద బుద్ధ విగ్రహంలోని చెయ్యిని తాను చూసాననీ జాప్ దుబ్రేల్ పరిశోధకుడు పేర్కొన్నారు. ఇంద్రకీలాద్రి పైన ఇప్పటికీ కనిపించే ప్రాకారం గురించి పరిశోధకులు పెద్దగా పట్టించుకోలేదు. జైన బౌద్ధాల ఆనవాళ్ళ కోసం ఇంద్రకీలాద్రి, మొగల్రాజపురం, గుణదల, మాచవరం కొండలను మరొకసారి సర్వే చేయవలసిందిగా భారతీయ పురావస్తు సర్వేక్షణ శాఖని ఈ రచయిత కోరటం జరిగింది.

తూర్పు చాళుక్యులకాలంలో బెజవాడ ప్రధాన నగరంగా ఉండేది. గుణగ విజయాదిత్యుడి సేనాని పండరంగడు వేయించిన అద్దంకిశాసనంలో “...ప్రభు బండరంగు/ బంచిన సామంత పదువతో బోయ/కొట్టముల్పంద్రెందుగొని వేంగినాంటి/గొఱల్పియ త్రిభువ నాంకుశ బాణనిల్పి/కట్టెపు దుర్గంబు గడు బయల్సేసి/కందుకూర్చెజవాడ గావించె మెచ్చి” 25వెల్లూరు, ప్రకాశం జిల్లాలలోని 12 పటిష్ఠమైన బోయకొట్టాలను (రాజ్యాలను) జయించి ఆ ఉత్సాహంలో కందుకూరును బెజవాడంత నగరంగా మార్చే ప్రతిజ్ఞ ఇందులో ఉంది. గుణదలని గుడుందలగానూ, ఎనికేపాడు ఎనికేపద్ది గానూ, పటమట పట్టమెట్ట గానూ శాసనాలలో కనిపిస్తుంది.

అంతటి నగరం మధ్యయుగాలలో కొండపల్లి కేంద్రంగా మారాక తన పురావైభవం కోల్పోయింది. 1883 నాటి కృష్ణాజిల్లా మాన్యువల్ లో గోర్డాన్ మెకంజీ ఇచ్చిన గణాంకాల ప్రకారం బెజవాడ జనాభా 9,336 మాత్రమే! అదే సమయంలో ఇతర ప్రాంతాలలో జనాభాతో పోలిస్తే విజయవాడ ఎంత చిన్నబోయిందో అర్థం అవుతుంది. ఆనాడు గుంటూరు జనాభా 19,646, జగ్గయ్యపేట: 10,072 కాగా, బందరు జనాభా 35,056. కృష్ణానది పైన ఆనకట్ట, మద్రాసుతో రాచమార్గం, రైలు మార్గాలు ఏర్పడటంతో బెజవాడ దశ తిరిగింది. స్వాతంత్రోద్యమ కాలంలో పెల్లుబికిన ప్రజాచైతన్యానికి ఆనాటి బెజవాడ కేంద్ర స్థానం అయ్యింది. ప్రకాశం బ్యారేజి నిర్మాణం తరువాత దాని ప్రాభవ వైభవాలు మరింత ఇనుమడించాయి. నేడది విద్యులవాడ.

బెజవాడ యుద్ధమల్లుడి శాసనం

తెలుగు ప్రజలకు స్కంద దేవుని ఆరాధన చారిత్రక యుగాలకన్నా ముందు నుంచే ఉంది. స్కంద పేరుతో వెలిసిన స్కందకూరు కందుకూరు గానూ, స్కందవోలు కందవోలు-కర్నూలు గానూ మారాయి. స్కందదేవుడు అంటే కుమార స్వామి! మహాసేనాని, కార్తికేయుడు, షణ్ముఖుడు, శివకుమారుడు, బాలదేవుడు ఇలా కుమార స్వామిని అనేక పేర్లతో పిలుస్తారు. చేబ్రోలులో ఉన్న కుమారస్వామి విగ్రహాన్ని బెజవాడకు తరలించినట్లు క్రీ.శ.898 నాటి మధ్యాక్కర వృత్తంలో ఉన్న బెజవాడ యుద్ధమల్లుని శాసనం చెప్తోంది.

శైవ, జైన కలహాల నేపథ్యంలో చేబ్రోలులో కుమార స్వామి ఆలయానికి భద్రత కరువై, చాళుక్య యుద్ధమల్లుడు కుమారస్వామి విగ్రహాన్ని చేబ్రోలు నుండి జాతరగా బెజవాడ తెచ్చి

ఇక్కడ ఒక ఆలయం నిర్మించి ప్రతిష్ఠించినట్లు, ఒక ధర్మసత్రం కూడా నిర్మించినట్లు అందులో ఉంది. ఈ శాసనాన్ని జయంతి రామయ్య పంతులు మొదటగా తన శాసన పద్యమంజరి సంపుటిలో ప్రకటించారు.

నాలుగు ముఖాలుగల ఈ శాసనం అసంపూర్తిగా ఉండగా, నాలుగో ఫలకం మీద ఇతరుల శాసనాలు చెక్కి ఉన్నాయి. ఖాళీగా ఉన్న చోట శాసనం రాయించటం సంప్రదాయమే! ఇందులో మల్లపు రాజు (యుద్ధమల్లుడితాత) బెజవాడలో ఒక అందమైన గుడి కట్టించినట్టూ, ఆ గుడికి ఒక గోపురాన్ని, కలశాలను యుద్ధమల్లుడు నిర్మించినట్టూ ఉంది. ఇప్పుడు ఆ కుమారస్వామి గుడి ఏమైందో తెలియదు. దాని స్థానంలో ఈనాటి మల్లేశ్వరాలయం నిర్మించి ఉండవచ్చని కొందరి అభిప్రాయం.

విజయవాడ ఇంద్రకీలాద్రి కొండమీద కొత్తపేట వైపు ఇంకో సుబ్రహ్మణ్యస్వామి గుడి ఉంది. అదీ ప్రాచీనమైనదే! యుద్ధమల్లుడు కట్టించిన గుడి ఇదేనని కొందరి నమ్మకం. ఇంద్రకీలాద్రి పైన కాలం తెలియని గుళ్ళు చాలా ఉన్నాయి.

మల్లేశ్వరస్వామి దేవాలయంలో మాచలదేవి నాట్యచిత్రాలు సాంఘిక చరిత్రని విశ్లేషించేవెన్నో ఉన్నాయి.

కృష్ణాజిల్లాలో జైన నిర్మాణాలు

“హరిభద్రీయవృత్తి” గ్రంథంలో మహావీరుడు ‘మోసాలి’లో బోధన లిచ్చాడని ఉంది. ఈ మోసాలి అప్పటి గ్రీకులు పిలిచిన మైసోలియా అనే కృష్ణానదీతీర పట్టణం కావచ్చునని పండితాభిప్రాయం. కృష్ణాతీర ప్రాంతానికి మహావీరుడు వచ్చి ఉండాలి.

వేంగి సామ్రాజ్య నిర్మాత కుబ్జ విష్ణువర్ధనుడి (క్రీ.శ.624-641)రాణి అయ్యన మహాదేవి బెజవాడలో ‘నెడుంబి వసతి’కి సహకరించిందని చీపురుపల్లి తామ్ర శాసనం చెపుతోంది. నెడుంబి వసతిని తెలుగు నేలమీద తొలి జైననిర్మాణంగా భావిస్తారు. గుజరాత్‌లోని గిర్నార్‌లో ధరాసేనుడు మతాధిపతిగా ఉన్నప్పుడు చంద్రప్రభాచార్యుడు ఆయన నుంచి జైన పీఠాన్ని ‘వేణాకతటీ పురం’(బెజవాడ) తీసుకు రాగా అయ్యన మహాదేవి ఆ పీఠాన్ని ప్రతిష్ఠింపచేసి ఈ నిర్మాణాలు చేపట్టినట్లు. క్రీ.శ.500 ప్రాంతాలలో దీని నిర్మాణం జరిగి ఉండాలి. అన్ని సౌకర్యాలూ ఉన్న జైన పుణ్యక్షేత్రాన్ని ‘వసతి’ అంటారు. ఈ వసతి-బసతి-బస్తీగా వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది. గుజరాతీ జైన బృందాలు ఇక్కడ జైనధర్మ ప్రచారం చేసేవారట.

జైన శాసనాలలో మూడో విష్ణువర్ధనుడి అధికార ముద్ర కలిగిన 'ముషిణికోండ' దాన శాసనం ప్రముఖమైంది. అంతకు పూర్వం కలిభద్రాచార్యునికి ఈ ఉరు దానంగా ఇవ్వబడింది. దాన్ని పునరుద్ధరించి కుబ్జవిష్ణువర్ధనుడు దానపాలన బాధ్యతను తన భార్య అయ్యన మహాదేవికి అప్పగించాడు. తొనకండవాటి విషయంలో ముషిణికోండ ఉందని శాసనాల ప్రకారం తెలుస్తోంది. విజయవాడ-కొత్తూరు దారిలో అంబాపురం లోని కొండపైన పైన ఒక చిన్న జైనారామాన్ని మనం ఇప్పటికీ చూడవచ్చు.

తూర్పు చాళుక్య ప్రభువు రెండవ అమ్మరాజు (క్రీ.శ.945-970) తామ్రపత్రాలలో మసులీపట్నం, మలియంపుండి, కలుచంబర, దానవులపాడు), చిప్పగిరి, హేమవతి, బోధన్, కుల్పాక ఆనాటి జైన కేంద్రాలలో ప్రముఖమైనవి. తెలుగులో బస్తీ, సంఘ, గణ, గచ్ఛ, సముదాయలాంటి పదాలన్నీ జైనమతాలకు సంబంధించినవే! మూల సంఘాలు (head quarters)దేశిగణాలు (branches),యాపనీయ సంఘాలు, ద్రవిడ సంఘాలు, గౌలిసంఘాలు జైనధర్మాలు ప్రచారం చేసేవి.

బెజవాడలో హ్వన్'చాంగ్

క్రీ.శ.730లో బారత దేశానికి హ్వన్'తాంగ్ అనే చైనీ బౌద్ధ యాత్రికుడు వచ్చాడు. దేశ సంచారం చేస్తూ, క్రీ.శ.739లో బెజవాడ నగరాన్ని చేరుకున్నాడు. ఇక్కడ తాను చూసిన కొండలు, గుడులు, గుహలన్నింటినీ తన యాత్రాదర్శినిలో వివరిస్తూ, 'తె-న-క-చ-క' దేశానికి బెజవాడ రాజధాని అన్నాడు. ధాన్యకటకానికి అది ఆనాటి చైనా ఉచ్చారణ కావచ్చు. బెజవాడలో మనుషులు నల్లగా మొరటుగా, బలిష్ఠులుగా కనిపిస్తున్నారనీ, దొంగల భయం ఎక్కువగా ఉందని, కృష్ణానది నిండుగా ప్రవహించేదనీ ఆయన పేర్కొన్నాడు.

మొగల్రాజపురం, సీతానగరం, ఉండవల్లి, ఇంద్రకీలాద్రి కొండగుహలలో బౌద్ధ కేంద్రాలు,సంఘారామాలు ఉండేవి. మహాయాన బౌద్ధ సూత్రాలు, ఆవగింజలను అభిమంత్రించి ఆకాశంలోకి విసిరితే మేఘాలేర్పడి వర్షాన్ని కురిపించే మంత్రాలు, కొండలపైకి విసిరితే ఆ కొండలు బ్రద్దలయ్యే మంత్రాలు హ్వన్'చాంగ్ బెజవాడలో నేర్చుకున్నాడని చెప్తారు. రాయల్ ఏషియాటిక్ సొసైటీ జర్నల్ 1869 సంచికలో ఇది పేర్కొంటూ, ఒక మంత్రానికి ఇంగ్లీషు అనువాదం ప్రచురించారు. తారాతారా తత్తారా తారం తారం అనే సంగీత ఆలాపన తారాదేవి ఆరాధన కావచ్చు!

బెజవాడ కేంద్రంగా వర్తక వాణిజ్యాలు

చరిత్ర పరిశోధకులలో ఎక్కువమంది బుద్ధదేవుని జీవిత కాలాన్ని క్రీ. పూ. 9వ శతాబ్ది వరకూ తీసుకు వెడుతున్నారు. బుద్ధుడు ఎంత ప్రాచీనుడైతే, తెలుగు నేల మీద తెలుగువారు అంత ప్రాచీనులౌతారు. ఇక్కడి బౌద్ధక్షేత్రాల ప్రాచీనతని అధ్యయనం చేస్తే, తెలుగు నాగరికత ప్రాచీనత, సంపన్నతలను గుర్తించ వచ్చునని “బుద్ధిస్ట్ రిమెయిన్స్ ఇన్ ఆంధ్ర అండ్ ది హిస్టరీ ఆఫ్ ఆంధ్ర (1928)” గ్రంథంలో కే. ఆర్. సుబ్రమణ్యన్ అన్నారు. క్రీ.శ.5వ శతాబ్ది వరకూ తెలుగువారి వర్తక వాణిజ్యాలు ఎదురులేకుండా సాగాయి. క్రీస్తుపూర్వం నాటికే పశ్చిమ దేశాలు, ఇండియా, బర్మా, చైనా తదితర తూర్పు తీర దేశాల మధ్య జరిగిన వర్తక వాణిజ్యాలకు కృష్ణాముఖద్వారం భారత దేశం మొత్తంమీద ముఖ్య కూడలిగా ఉందనీ, జాప్ దుబ్రేల్ పేర్కొన్న విషయం ముఖ్యమైంది.

ఆంధ్రప్రదేశ్ మ్యాపు మీద బౌద్ధ క్షేత్రాలన్నింటినీ గుర్తించి బెజవాడ కేంద్రంగా ఈ క్షేత్రాలను కలుపుకొంటూ వెడితే, అనేక రహదారులు ఏర్పడ్డాయి. ఈ రహదారుల్లోనే మొత్తం బౌద్ధక్షేత్రాలన్నీ నెలకొని ఉన్నాయి. ఆనాటి వాణిజ్య రహదారులు కూడా ఇవేకావచ్చు. బెజవాడ నుండి కళింగకు అంటే ఒరిస్సాలోకి ఒక దారి, బెజవాడ నుంచి అల్లూరు, అశ్వారావు పేట మీదుగా గోదావరి దాటి చత్తీస్‌ఘర్ లోని కోసలకు ఒక దారి, బెజవాడ నుంచి జగ్గయ్యపేట, కోటలింగాల మీదుగానూ, కొండాపూర్ మీదుగానూ మహారాష్ట్రకు రెండుదారులు, బెజవాడనుంచి నాగార్జునకొండ మీదుగా కర్ణాటకకు ఒకదారి, బెజవాడనుంచి అమరావతి మీదుగా పెన్నదాటి చెన్నైకి ఒక దారి, దూపాడు, రామతీర్థం మీదుగా ఉత్తరాంధ్రకు ఒక దారి ... ఇలా వాణిజ్య మార్గాలు కనిపిస్తాయి.

కృష్ణా తీరంలో సంతలు

వ్యవసాయ ఉత్పత్తులు తెచ్చే కర్షకుల మీద, వ్యాపారం చేసే వణిజుల మీదా పన్ను వసూలుకు వీలౌతుందంటూ “వినుము కర్షకులును వణిజులును/ననఘా రక్షకులు ధరాధీశునకున్/ధనమొనగూడెడి చోటుల/కనేక విధములకు నెల్ల నాద్యస్థలముల్” అని, మహాభారతం శాంతిపర్వంలో ధరాధీశులకు, “ధనమొనగూడెడి చోటు”లను పెంచుకోవా లని హితబోధ చేసే పద్యం ఇది.

సముద్ర మార్గాన ఓడ రేవులకు చేరిన సరుకులు కృష్ణానది ద్వారా గానీ, భూమార్గాన గానీ, బెజవాడ తదితర ప్రాంతాలకు చేరేవి. అలా స్థానికంగా సరకు రవాణా జరిగే మార్గాలను 'తెరువులు' అనేవాళ్ళు. నందిగామ దగ్గరి కొరుకూరు గ్రామాన్ని ఆ గ్రామంలో వేంచేసిన సోమనాథేశ్వర స్వామికి దాన శాసనంలో దానభూమికి సరిహద్దులుగా కోలికుడ్ల తెరువు, ప్రోలితెరువు, రావులపాటితెరువు అనే రహదారుల ప్రస్తావన ఉంది. క్రీ.శ. 1260 నాటి ఒక శాసనంలో బెజవాడ తెరువు, ప్రాపెడ్ల తెరువు, కిలకంట తెరువు, దొండపాతి తెరువు, బండి తెరువు, కిరిహిపూండి తెరువు మొదలైన తెరువుల గురించి ఉంది. ఈ తెరువులకు దగ్గరగా ఉన్న గ్రామాలలో సంతలు జరిగేవి. రాదారి సుంకం వసూలు చేసుకొనే అవకాశం ఉంటుంది కాబట్టి, కుదిరిన చోట్లా ప్రభువులు తెరువులు ఏర్పరచేవారు. తరువాతికాలాలలో సంత జరిగే వర్తక వాణిజ్య కేంద్రాలను పేట అని పిలవ సాగారు.

వాసిరెడ్డి వెంకటాద్రి నాయుడు తన తండ్రి పేరుతో జగ్గయ్యపేటను ఏర్పరచాడు. కృష్ణ ఒడ్డున రథం సెంటరు, వినాయక గుడి మధ్యప్రదేశం అంతా పడవలలో వచ్చిన సరుకులను దించుకునేందుకు వీలుగా వర్తక కేంద్రాలు అనేకం ఉండేవి. ఈనాటికీ అవి గుత్త వ్యాపార (wholesale Markets) కేంద్రాలే! బియ్యపు కొట్లబజారు, బంగారపు కొట్లవీధి, పప్పుల బజారులాంటివి ఎప్పటి నుంచో ఉన్నాయి! ఇప్పటి కాళేశ్వరరావు మార్కెట్టు స్థలంలో ఒకప్పుడు గడ్డిమోపులు అమ్మేవారు.

గుడివాడ

క్రీ.శ. 1840లో బెజవాడ, బందరు రహదారిని గుడివాడ మీదుగా వేస్తున్నప్పుడు దారిలో ఉన్న ఒక మట్టి దిబ్బని తవ్వి అందులో ఉన్న శిలాఫలకాలను తెచ్చి రోడ్డు అడుగున వేశారు. పైన కంకర వేసి దిమ్మిస చేశారు. మొత్తం రోడ్డు రోలర్ల క్రింద నలిగి పోయాయి. ఆ దిబ్బని భోగందిబ్బ లేక దీపాలదిబ్బ అని పిలిచేవారు. 'అలెగ్జాండర్ రీ' దానిని ఒక ప్రాచీన బౌద్ధ స్తూపంగా ప్రకటించి త్రవ్వకాలు జరిపించాడు.

నలిగినదంతా నలిగిపోగా మిగిలిన వాటిలో మూడు భరిణలలో బుద్ధదేవుని అస్థికలు, కొన్ని నాణాలు ఉన్నాయి. ఈ భరిణలు బ్రిటిష్ మ్యూజియంలో ఉన్నాయి. స్తూప ఫలకాలను మద్రాసుకు తరలించారు. శాలంకాయన రెండవ నందివర్మ కంటేరు శాసనంలో

‘కుద్రహార విషయే కురువాడ గ్రామే...’ అనే వాక్యాన్ని బట్టి క్రీ.పూ. తొలి శతాబ్దాలనాటికే గుడివాడ ఉన్నదని అని అర్థం అవుతోంది.

దాదాపు 15 శాసనాలలో గుడివాడకు కుద్రవారం, గుద్రవారం, గుద్రహారం, గుద్దవాడ పేర్లు కనిపిస్తాయి. గృద్ధరాజు అంటే ‘గరుడుడు’ కృష్ణాతీరంలో నాగులు, యక్షులతో పాటు గరుడ సంతతి ప్రజలు కూడా నివసించేవారని, గుడివాడ గరుడులకు, దివిసీమ నాగులకు కేంద్రంగా ఉండేది.

దివిసీమ

కృష్ణా ముఖద్వారం దగ్గర చిన్న రాజ్యం అవనిగడ్డ! ఇది దివిసీమకు రాజధాని. దీన్ని అవనిజపురం అని సీతాదేవి పేరుతో పిలుస్తారు. క్రీ.శ.3వ శతాబ్దికి చెందిన బృహత్పలాయన ప్రభువులు ఈ దీవిని ఏర్పరచారని చెప్తారు. భట్టిప్రోలులో బుద్ధుని అస్థికలున్న భరిణ మీద కుబీరకుడనే యక్షరాజు పేరు ఉందట! ఈ కుబీరకుడు కృష్ణానదికి, సముద్రానికి మధ్యలో దివిసీమ నేర్పరచాడంటారు.

ఆనాడు రోము రాజ్యాధీశుని ఆస్థానానికి రాయబారిని పంపిన తెలుగు రాజు జయవర్మ గానీ, త్రిలోచన పల్లవుడు గానీ కావచ్చునంటారు. అమియానస్ వ్రాసిన వ్రాతల్లో “దివి”(దివిసీమ), “శరణ్ దివి(హంసలదీవి)” అనే పేర్లు కనిపిస్తాయి, అలోసైనీ అని ఆరోజుల్లో అవనిగడ్డని పిలిచారు. వేల సంవత్సరాల తెలుగు వారి చరిత్రను తన గర్భంలో ఇముడ్చుకుని నిలువెత్తు సాక్షిగా నిలిచిన దివిసీమ ఒక చారిత్రక దివ్యసీమ.

చివరిగా ఒక మాట

చరిత్ర అధ్యయనానికి కొత్త ణాలు అవసరం అని ఈ నిరూపణలు తెలియ చేస్తున్నాయి. మాతృభాషా సంస్కృతుల ప్రాచీనత వెలికి తీయటం ద్వారా గతమెంతో ఘనకీర్తి కలిగినవారి వారసులమని గర్వించేలా నేటి తరాన్ని ఉత్తేజితులను చేయటం చరిత్రకారుడి బాధ్యత . అభూత కల్పనలు అవసరం లేదు .ఉన్న వాస్తవాలు తెలియ జెప్పగలిగే మనసు కావాలి. ఆధునిక కాలంలో మన గురించి దేశం వెలుపలే ఎక్కువ పరిశోధనలు జరుగుతున్నాయి. అంతర్జాతీయ పరిశోధకులకు తెలుగు లెక్సికాన్ అందుబాటులోకి రావాలి.

స్థానిక చరిత్రలకు సంబంధించిన వాస్తవాలను ప్రజలలోకి తీసుకు వెళ్ళాలి. చరిత్ర తెలిసినప్పుడే ప్రజలకు జాత్యభిమానం పుడుతుంది! దానిని తెలియ బరచ వలసిన బాధ్యత చరిత్రకారులదే! చరిత్ర పరిశోధనలు వంటరిగా సాగినంత కాలం ఏ విషయమూ తేటతెల్లం కాదు. శాసన పరిష్కర్తలు, భాషావేత్తలు, పురావస్తు శాస్త్రవేత్తలు, సాహిత్య వేత్తలు, చరిత్ర విశ్లేషకులు సమష్టిగా పరిశోధిస్తేనే తెలుగు ప్రాచీనత లోకానికి వెల్లడి అవుతుంది .ఇందుకు కావలసిన ఒక సమన్వయ వేదిక నిర్మాణం ఎంతయినా అవసరం .

పరిశీలనకు ఉపకరించిన గ్రంథాలు

- ఆంధ్రుల సంక్షిప్త చరిత్ర, శ్రీ యేటూకూరి బలరామ మూర్తి, విశాలాంధ్ర ప్రచురణ
 ఆంధ్రుల చరిత్ర, బి ఎస్ ఎల్ హనుమంతరావు, 2003,విశాలాంధ్ర ప్రచురణ
 కృష్ణాజిల్లా శాసన స్రవంతి: కృష్ణాజిల్లా న్యూ మాన్యువల్ కమిటీ ప్రచురణ-2007
 తెలుగే ప్రాచీనం, :డా. పూర్ణచందు జి వి, ఆం.ప్ర. అధికార భాషా సంఘం ప్రచురణ, 2008
 ప్రాచీనాంధ్ర చారిత్రక భూగోళం: కుందూరి ఈశ్వరదత్తు, ఆం.ప్ర.సాహిత్య అకాడెమీ ప్రచురణ
 టెజవాడ చరిత్ర: కృష్ణాజిల్లా న్యూ మాన్యువల్ కమిటీ ప్రచురణ-2007
 నైలూ నుంచి కృష్ణదాకా: డా.పూర్ణచందు జి వి, ద్రావిడవిశ్వవిద్యాలయం ప్రచురణ 2008
 వెలుదండ నిత్యానందరావు: తొలి తెలుగు వ్యాకరణం: తెలుగు భాష విశిష్టత, ప్రాచీనత, కృజిరసం ప్రచురణ
 Chenchiah Panadippedi A History of Telugu Literature, (YMCA,) co author
 Raja Bhujanga Rao Bahaddur, forward by C R Reddy,
 Childe Gordan V. New Light on the Most Ancient East (kengan Paul)
 Diop, Prof. Cheikh Anta. Civilization or Barbarism. Brooklyn, N.Y
 Davids Rhyts T. Buddhist India, N. Delhi, Motilal Banarsidas Publication
 Edo Nyland- The Origin of Sumerian Athenaeum Library of Philosophy
 Egyptian Pharaohs Predynastic Egyptian Journey 2003
www.phouka.com/pharaoh/pharaoh/dynasties/dyn00/03ka.html
 Ghosh A. An Encyclopaedia of Indian Archeology
 Krishna Murty Bhadriraju, Prof. 2003, The Dravidian Languages, Cambridge
 University press, (South Asian edition,
 Majumdar R.C, The History and Culture of the Indian People, Vedic age,
 Padmini Sen Gupta Every Day Life in Ancient India, Oxford University Press,
 Perspectives of South Indian History and Culture 2006, Dravidian University,
 Phanikkar, K.M., 1956. A Survey of Indian History, Asia Publication
 Dr. G.V., Telugu, the pioneer of Dravidian Family test observations of Afro Asiatic
 Linguistics, ITIHAS- journal of the A.P. State archives and research institute
 vol. 34(2008)

Raghavan M.D., India in Ceylonese History, Society and Culture, India Council
for Cultural Relations, Asia Publishing House, Delhi 32
R.C. Mazumdar, H.C. Roy Chaudhury, and Kalikinkar Datta, An
advanced History of India
Richards, F.S., 1917, Some Dravidian affinities and their sequel, Mythic
Society Journal
Sastri, Nilakantha, KA. 1966, A History of South India, N. Delhi: Oxford
University Press
Sesha Iyengar T. R. Dravidian India-Asian Educational Services 2001
Subrahmanian K.R. Buddhists remains in Andhra and the History of
Andhra
Sundara Rama Sastry, V. Prof. History of Krishna District, Krishna
District Writers assn., 2008
Telugu Vyasa Manadali Krishna District Writers Assn., 2011
Tyagaraju A.S., October, 1938, Sumero Dravidian Affinities, Mythic Society
quarterly Journal

Online sources

Crow Systematics- Crows and humans Evolution- Behavior; Wikipedia,
the free encyclopedia en.wikipedia.org/wiki/Crow).
Dravidian languages- Wikipedia Article, the free encyclopedia
en.wikipedia.org/wiki/Dravidian_languages)
Kuiper, F.B.J., 1967. The genesis of a Linguistic Area, Indo Iranian online
Journal, 10:84102
Meredith Holt, The Afro-Asiatic Language Family linguistics.byu.edu/classes
Sergeant Bernard, Génèse de l'Inde, translated by Sunthar Visuvalingam.
www.svabhinava.org/.../SergeAfroDravidian-frame.php
Southworth, F.C. "Proto-Dravidian Agriculture" 2006
http://ccat.sas.upenn.edu/~fsouth/ProtoDravidianAgriculture.pdf
Witzel Michael, http://www.ias.ac.in/jbiosci/dec2009/Witzel_fulltext.pdf

డా. జి వి పూర్ణచందు, ప్రధాన కార్యదర్శి, కృష్ణాజిల్లా రచయితల సంఘం
బకింగ్ హామ్ పేట పోస్టాఫీస్ ఎదురుగా. గవర్నర్ పేట, విజయవాడ-520 002
సెల్: 94401 72642, Email: purnachandgv@gmail.com

Check List

Book Number	Gvp02J105	Date	18/1/21
Front Cover	NO	Back Cover	NO
Blank Pages			
	NO		
Missing Pages			
	NO		
Prepared	swathe	Scanned	W Darcy
BOOK SIZE	H 8.4 W 5.5	Pages	33